

Araştırma Makalesi | Research Article

Eğitim ve Eğitimci Temalı Filmlerin Bibliyografisi ve Eğitim Temalı Üç Filmin Analizi

The Bibliography of Education and Educator-themed Movies and the Analyses of Three Education-themed Movies

Yunus NAMAZ (Asst. Prof. Dr.)
Firat University Faculty of Communication
Elazığ/Türkiye
prayeryunus@gmail.com

Başvuru Tarihi | Date Received: 17.08.2022
Yayına Kabul Tarihi | Date Accepted: 25.11.2022
Yayınlanma Tarihi | Date Published: 30.01.2023

Namaz, Y. (2023). Eğitim ve Eğitimci Temalı Filmlerin Bibliyografisi ve Eğitim Temalı Üç Filmin Analizi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 10(1), 369-394 <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.1163325>

Öz

Sinemada eğitim konusunu ele alan filmlerin, eğitimci/öğretmen, öğrenci, okul ve sınıf mefhumlarıyla dolaylı ya da doğrudan ilişkisi vardır. Bu kavram ya da başlıkların ön planda yer aldığı filmlerde eğitimcinin önemi ve değeri, öğretmenin rolü ve öğrenciler üzerindeki katkıları oldukça dikkat çekicidir. Bu çalışmada öncelikle, sinemada eğitimi ve eğitimci konusuyla ilgili filmlerin belirlenmesi için Türkçe Altyazı ve IMDb web siteleri gözden geçirilmiştir. Dört Türkçe sözcük (okul, sınıf, öğretmen, öğrenci) ve dört İngilizce sözcük (school, class, teacher, student) toplam sekiz sözcük esas alınarak ilgili sitelerde taramalar, filtrelemeler yapılmıştır. Bunun sonucunda eğitimle alakalı 2000'den fazla filmin olduğu gözlenmiştir. Bu çalışmada, eğitim temasıyla doğrudan ilgili üç film, *The Emperor's Club* (2002), *Black* (2005) ve *Les Choristes* (2004) nitel içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Üç filmde de eğitimci-öğrenci ilişkisinin sorgulandığı, eğitimle ilgili kavramların farklı anlam düzeylerine sahip olduğu, filmlerin eğitimciler ve öğrenciler arasındaki ilişkiyi barındırdığına ulaşılmıştır. Üç filmde de öğrenme sürecinde eğitimcinin rolünün önemli olduğu, öğrenme sürecinde azim, kararlılık ve emeğin ön planda tutulduğu gözlenmiştir. Bu filmlerde eğitim temasının altında ise adalet, ahlak, azim, bilinçli öğrenci, bilinçli eğitim, cahil ve cehalet, doğruluk, erdem, iyilik, sabır, saygı, sevgi ve vefa kavramlarının sıklıkla işlendiği, filmlerin katmanlı bir anlatıma sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Sinema, Öğretmenler, Öğrenciler.

Abstract

Education-themed movies are either directly or indirectly related to such concepts as educator/teacher, student, school, and classroom. Structured around these concepts, this genre places a lot of emphasis on the prominence of educators and their value. To curate a list of education and educator-themed movies, this paper first reviews the IMDb database along with other web platforms providing Turkish subtitles. A total of eight keywords, four Turkish (okul, sınıf, öğretmen, öğrenci) and four English (school, class, teacher, student), were used to search and filter these web platforms, which returned a list of more than 2,000 movies. A qualitative content analysis was conducted for three movies; *The Emperor's Club* (2002), *Black* (2005) and *Les Choristes* (2004). It was shown that these three movies question the relationship between educators and students through the contextualization of these themes with multimodal connotations. They all feature the primacy of the role played by educators within the process of learning along with tenacity, determination, and effort. Justice, morality, perseverance, conscious learning, informed education, illiterate and illiteracy, honesty, merit, goodness, patience, respect, love, and fidelity were some of the common themes in these movies featuring a multimodal narration.

Keywords: Education, Cinema, Teachers, Students.

Giriş

Güçlü anlatılar, izleyicilerin dünyayı ve olasılıklarını anlama biçimini şekillendirebilir. Bir filmde hikâye anlatıcılığı, özellikle dönemin sosyal, kültürel ve politik ilgilerine göre değişebilir. En güçlü filmler, yaşadığımız dünyayı bize yeniden yansıtan ve onda yeni şeyleri fark etmemizi sağlayan araçlar arasındadır. Sinemayla ilgili ilgili ilk deneyimlerin hayatın içinden olması ve trenin gara geldiği anları izleyen izleyicilerin deneyimleri, bu sanatın hayatın içinden kesitler sunduğuna dair ilk betimlemeler arasındadır. Sinemanın gelişim göstermesiyle beraber filmlerin farklı disiplinlerle bağlantıları olabileceği anlaşılmış ve bu bağlantıya işaret eden yönetmenler kısa zaman içerisinde film sanatının boyutunu ve ulaştığı mecraları, mesajları hikâyelerine taşımışlardır. Bu mecra ve alanlar arasında “algı yönetimi, kitle toplumu, kitle kültürü, kitlesel histeri, kolektif eylem, kolektif vicdan, sembolik etkileşim, toplumsal denetim, toplumsal değişim, kültürleşme, egemen kültür” gibi pek çok kavramın barındığı görülür (Yalanız, 2018, s. 140). Bu kavramların ise iletişim, siyaset, eğitim, sosyoloji, psikoloji, felsefe, antropoloji gibi bilim dallarında yer aldığı görülmektedir. Bir yönüyle filmler yoluyla, bu dallar ve alanlar için yeni hareket alanları oluşturulduğu düşünülebilir. Sözelimi sinema ve psikoloji bağlantısı incelendiğinde çeşitli kuramların, psikolojik türdeki filmlerin, film teorilerinin de bu iki farklı alan arasında çok zengin katmanlar, anlamlar ve bağlantılar sunmaktadır. *Cosmos* (1980) adlı belgesel filmi düşündüğümüzde, bu belgeselin uzay bilimleri, inançlar, fizik ve fizikötesi, bilimler çalışmaları gibi çok katmanlı başlıkları barındıran hikâyeler sunduğu görülmektedir. *Cosmos* belgeseli, pek çok kişinin bilimsel bir eğitim görmesi için son derece önemli bir yapıdır ve herkesten bilim insanı olmasının beklenilemeyeceğini savunur. Ancak buna benzer filmler aracılığıyla her izleyicinin, evrenin nasıl işlediğini fark etmesinin önemli olacağı mesajı aktarılmaktadır. O halde, sinema filmlerinin düşünülme-yeni düşündürdüğü, görülmeyeni fark ettirdiği ve bilinir kıldırıldığı, işitilmeyeni hissettirdiği, dokunulamayana da şahitlik ettirdiği anlaşılmaktadır.

Sinema filmlerinde ele alınan konular sosyal, mühendislik, fen ve sağlık alanlarıyla ve bu alanların alt dallarıyla da etkileşim halindedir. Bu etkileşimin en önemli örnekleri eğitim ve eğitimcilerle ilgili filmlerde de işlenir. Sessiz Sinema döneminde eğitimle ilgili bazı filmlerde, tarih ve coğrafyanın öğretilmesi amacıyla filmler üretilmesi buna örnek teşkil eder (Kivel, 2014). Bu dönemdeki yapımlar birçoğunun eğitimsel hedeflerle bağlantısı olmadığını düşünen Kivel, filmlerin bir çalışma konusuyla bağdaştırılması gerektiğini ve öğrencilerin ilgi alanlarının belirlenmesinde eğitimcinin becerisine ihtiyaç duyulduğunu kaydeder.

Sinemanın erken döneminde Edison’un sınıf gösterimleri için ilk filmler üretenlerden biri olduğu dile getirilir ve bu filmlerin eğitim alanında kullanılmasına ilişkin iddiaları olduğuna değinilmektedir. Eğitim alanındaki sorunlar ve bunların giderilmesi için filmlerin kıymetli bir kaynak olduğunun altı çizilir (Saettler, 2004, s. 92- 93). Saettler eserinin dördüncü bölümünde “Eğitim Filminin Evrimi: 1900-1950” başlığında Thomas Edison’un sınıflarda gösterdiği ilk filmleri değerlendirir. Buna göre *The Minute Men* (1911) ve hepsi 1914’te üretilen *Cabbage Butterfly*, *Cecropia Moth*, *Life History of the Silkworm*, *Magnetism*, *Microscopic Pond Life* adlı yapımların, mezkûr eğitim filmlerini teşkil ettiğini ele almaktadır.

Daha sonraki yıllarda sinema filmlerinin eğitim amaçlı kullanımı Amerika’da ve Avrupa’da yaygınlaşmaya başlar ve filmlerin, eğitim alanının imkânlarından faydalanabilmesi adına çeşitli birlikler kurulur (Yakar, 2013, s. 22- 23). Yakar’ın araştırmasına göre filmlerle eğitim konusundaki ilk çalışmalar Augustus Averill Lawrence’ın “*Hareketli Resimlerin Eğitimsel*

Olanakları” (Educational Possibilities Of The Motion Picture) adlı makalesine kadar götürülebilir. Ülkemizde ise 1950’li yıllarda yayımlanmaya başlayan *“Film ve Öğretim”* dergisinde sinemanın eğitim üzerindeki rolüne, filmlerle öğretim konusuna değinen önemli makalelere yer verilmeye başlanır. Anlaşılacağı üzere eğitimle ilgili filmlerden, filmleri ve sinemayı bir eğitim aracı olarak kullanan çalışmalara kadar, eğitim ve sinema arasındaki bağın kaçınılmaz olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Özellikle de filmlerin, eğitim müfredatı için çoklu pencereler açan bir alan olması ve bilim, görsel sanatlar veya tarih gibi en genel konulardan çok özel konulara kadar toplumda gözlemlenebilen her tür sosyal olgunun filmler yoluyla aktarılması (Birkök, 2008, s. 4- 5) önemli, etkili bir yönetime dönüşmektedir.

Hollywood yapımlarında veya ana akım sinema pratiklerinde eğitici filmler, kısa filmler, ev filmleri, sponsorlu filmler gözden kaçırılan bir olgu olsa da (Peterson, 2013), filmlerin, herhangi bir dönemin kültürel ve politik hikâyesini anlatmanın da önemli bir aracı haline geldiğini belirtmek gerekir. Çünkü filmlerin anlatı yapısı, olay örgüsü ve hikâye anlatımında bir kamu pedagojisi oluşturma amacı vardır (Brown, 2013, s. 49). Hooks’a göre (2009, p. 2) pedagojik amaç en temelde, sinemanın birçok insanın hayatında bir rol üstlenmesiyle doğrudan ilgilidir. Bir yönetmenin salt amacı, izleyicilere bir şey öğretmek olmayabilir ancak bu, filmlerden dersler çıkarılamayacağı anlamına gelmemelidir. Filmlerin, iyisiyle kötüsüyle kitaplardan çok farklı metinler olduğunu düşündüğümüzde etkileyici bir hikâyeyi görsel bir şekilde damıtılmış mesajlarla ve güçlü argümanlarla donatan yapımların izleyicide daha güçlü bağlantı kurulması mümkündür. Filmler sadece bir anlatı sağlamakla kalmaz; belirli ırk, cinsiyet ve sınıf söylemleri için ortak bir başlangıç noktası kurarak izleyicilerle bu konular üzerinde diyalog kurulabilmesine aracılık eder. Brown (2013, p. 50) bu konuda, filmlerin gücünün, zamanın fikirlerine ve zamanın ruhuna olan bağlantısına dayandığını iddia eder. Güçlü popüler anlatılar izleyicilerin daha geniş bağlantılar kurmasında, dünyayı ve ihtimalleri anlama biçimini şekillendirebilmektedir. Hikâye anlatıcılığı, özellikle bir film için düşünüldüğünde, o ortamı şekillendirdiği gibi, dönemin sosyal, kültürel ve politik ilgi ve ilgilerine göre değişebilmektedir. Sonuçta en güçlü filmlerin, dünyayı geri yansıtan imgelerle dolu olduğu ileri sürülebilir.

Eğitimi, eğitimcileri konu edinen filmlerin günümüzde önemli bir çalışma alan olduğu söylenebilir. Filmler aracılığıyla öğretmenlik mesleği, özel eğitim, kamu eğitim sistemi, sınıf eğitimi, engelli bireylerin eğitimi, sanata ve spora yatkın öğrencilerin eğitimi, öğretmenin rolü ve önemi, öğrencinin azmi, eğitimde öne çıkan engeller ve sorunların giderilmesi gibi konularda eğitimin farklı boyutlarıyla irdelendiği pek çok film bulunmaktadır. Bu çalışmanın konusu eğitimle ve eğitimcilerle ilgili ne gibi yapımlar üretildiğini ortaya koymak, eğitimle ilgili filmlerin araştırılması ve izlenmesinde web sitelerinden etkili biçimde nasıl yararlanılabileceğini göstermek ve filmlerin bir eğitim rehberi olarak nasıl kullanılabileceğine dair analizler geliştirmektir. Araştırmada ayrıca, eğitimle ilgili farklı filmleri okuma, alımlama sürecini ortaya koymak, eğitimle ilgili filmlerdeki katmanlı yapıların, tema ve mesajların neler olabileceğini üç film üzerinden tahlil etmek amaçlanmaktadır.

Bu çalışmanın problemi, eğitim ve sinema bağlantısına dikkat çeken filmlerde ne gibi mesajların, temaların işlendiğini sorgulamak ve filmlerin katmanlı yapısında ortaya çıkan farklılıklar ve benzerliklere odaklanmaktır. Eğitimle ilgili yapımların kategorize edilmesinde bir ulusal (www.turkcealtyazi.org), bir de uluslararası (www.imdb.com) web sitesi incelenmiştir. Her iki web sitesinde eğitimle ilgili filmlerin taranmasında çeşitli filtreler (yapım yılı, süre, ülke gibi) ve “okul, öğretmen, öğrenci gibi” anahtar sözcüklere

(keywords) başvurulması amaçlanmıştır. Yapılan tasnif ve taramalar neticesinde eğitimcilere yönelik farklı türlerde filmlerin olduğu (aksiyon, dram, aile gibi), ilkökul öğrencilerinden üniversiteye kadar öğrenmenin her aşamasına değinildiğine ulaşılmıştır. Ayrıca bu filmlerin edebiyattan yazarlığa, müzikten beden eğitimine, futboldan diksiyon eğitimine geniş bir alanı içine aldığı gözlenmiştir. Eğitimle ilgili filmlerde göze çarpan en önemli husus ise öğretmen-öğrenci, öğrenci-veli iletişiminin sorgulanmasıdır. Bu filmlerde öğrencinin başarısı ve kişiliğini gelişiminde eğitimcilerin rolü, kariyer sürecinde öğretmenlerin misyonuna da sık sık atıflar yapıldığına rastlanmıştır.

Türkiye’de Sinema ve Eğitim İlişkisi Üzerine Kısa Bir Literatür Özeti

Bu başlıkta Türkiye’de sinema ve eğitim ile ilgili çalışmaların kısa bir literatür özeti sunulmaktadır. Eğitim ve sinema ilişkisi üzerine basılı kitaplar incelendiğinde sınırlı sayıda eser olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre dört eser doğrudan filmler, eğitim, eğitimci/öğretmenler ile ilgili olup bunlar, Öğretmenliğe Dair: Filmler ve Öğretmenler (Altan, 2016), *Eğitim Konulu Filmler: Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Bir Rehber* (Silman, 2017), *Eğitim Filmleri* (Girgin, 2017) ve *Sinema Eğitim ve İnsan* (Birbiçer, 2021) adlı eserlerdir. Diğer dört eser ise dolaylı olarak sinema ve eğitim bağlamında değerlendirilebilir. *Beyazperde Karatahta: Modern Okul Sistemine Eleştirel Bakış* (Birbiçer, 2017), *Çiçek Dürbününden Bakmak/Sinemada Çizgi Çocuklar* (Turanalp & Kasay, 2021), *Çiçek Dürbününden Bakmak/Sinemada Çocuk Çizgiler* (Kasay & Turanalp, 2021) ve *Çocukla Sinema* (Göral, 2019) dolaylı olarak eğitim hayatı, insan ve sinema bağlamında değerlendirilebilir. Neticede sekiz eserin konumuzla ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Öğretmenliğe Dair: Filmler ve Öğretmenler (Altan, 2016) adlı eser, sinema ve eğitimle ilgili araştırılan ilk çalışmalar arasındadır. Bu eserde öğretmenlik mesleğine yönelik pek çok yönü ele alan filmlere yer verilmiş ve bu filmlerin öğretmenlik mesleğine yansımaları tahlil edilmektedir (Yaman, 2019, s. 55). Eğitimle doğrudan veya dolaylı ilişkili film ve belgesellerin harmanlandığı bu eserde (Altan, 2016), toplam 57 film ve 13 belgesel tanıtılır.

İkinci sırada *Eğitim Konulu Filmler: Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Bir Rehber* (Silman, 2017) adlı çalışma gelmektedir. Silman’ın bu çalışması sinemada doğrudan eğitim mefhumunu ele alan filmlerden oluşmaktadır ve bu eser, en temelde öğretmen ve öğretmen adayları için bir rehber niteliğindedir. Eğitimciler için oldukça önemli olan bu eserde sinema ve eğitim ile ilgili 21 farklı film değerlendirilmektedir. *Sakıncalı Düşünceler, Bütün Çocuklar Özeldir, Ölü Ozanlar Derneği, Mona Lisa Gülüşü, Koro, Özgürlük Yazarları, Whiplash, İmparatorlar Kulübü, Rita’yı Eğitmek, Bay Lazhar, Sınıf, Üç Aptal, Tepetaklak Nelson Koro, Sevgili Öğretmenim, Karanlığın İçinden, Kalk ve Diren, Boyun Eğmeyeceğim, Hababam Sınıfı ve Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı* filmleri bu çalışmada etraflıca analiz edilmiştir. Silman’ın doğrudan, eğitim ve sinema üzerine bir eser ortaya koyması, alandaki önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Üçüncü sırada ise 2017’de kaleme alınan *Eğitim Filmleri* adlı çalışma yer almaktadır (Girgin, 2017). Eğitim Fakültesi seçmeli ‘Eğitim Filmleri’ dersinde tartışılan ve zamanla kapsamı genişletilen bu çalışma, eğitimle sinemanın yan yana gelebileceği ve eğitimle sinemanın tarihsel yolculuğu geleceğe ışık tutacağı amacına yönelik bir araştırmadır. Her filmin pedagojik açıdan değerini ele alan Girgin, filmleri çeşitli kategorilere ayırarak eğitim filmlerinin anlamını, bağlamını ve kapsamını derinleştirmeyi hedeflemektedir.

Dördüncü sırada ise *Beyazperde Karatahta: Modern Okul Sistemine Eleştirel Bakış* (Birbiçer, 2017) bulunmakta ve bu eserde hayatımıza çok ciddi etkisi bulunan eğitim

sistemini irdeleyen filmlere yer verilmektedir. Okul çağındaki gençlerin manevi dünyasına seslenen, sistem tarafından üretilen zihinler, insanın farklı boyutları filmler üzerinden tahlil edilmektedir. Birbiçer'in 2017'deki ve 2021'deki çalışmalarında ortak nokta, tematik anlamda eğitim mevzusunun ele alınmasıdır. *Beyazperde Karatahta*'da 20 sinema filmi, modern eğitim mekanizmasına eleştirel bir bakışla irdelenmektedir. Yine aynı yazara ait *Sinema Eğitim ve İnsan* (Birbiçer, 2021) adlı çalışmada, hem filmler ve hem de romanlar üzerinden eğitim sistemine dair eleştirel bir bakış sergilenmektedir.

Son olarak her ikisi de aynı yıl kaleme alınan "*Sinemada Çizgi Çocuklar*" (Turanalp & Kasay, 2021) ve "*Sinemada Çocuk Çizgiler*" (Kasay & Turanalp, 2021) adlı eserlerden söz edilebilir. Bu eserler konumuzla doğrudan olmasa da animasyon filmleri odağına alarak eğitim ve sinema ilişkisini farklı bir zemine taşımakta ve alanın genişliğini okuyucuya duyurmayı amaçlamaktadır. Mezûr iki eser, çok sayıda yazarın katkı sunduğu, animasyon filmler, kurmaca filmler ve fantastik filmlerin merkeze alındığı çalışmalar arasındadır. Bu eserle aynı minvaldeki bir diğer önemli çalışma ise *Çocukla Sinema* (Göral, 2019) adlı kitaptır. Göral aynı zamanda www.cocuklasinema.com adlı web sitesinde çocuklar için film tavsiyeleri, eğitimle ilgili film önerilerinde bulunmaktadır. Göral eserinde eğitimciler ve ebeveynleri de dikkate alarak yaşa, eğitim durumuna göre film tavsiyelerinde bulunmaktadır. Burada sözü edilen eserlerin eğitim ve sinema ilgili olması, konuyla ilgili çalışmaların yeterli sayıda olmaması açısından oldukça önemlidir. Bu eserler, alandaki boşluğu doldurmada ve bu konuyla ilgili araştırma yapacak araştırmacılara yol haritası sunabilmektedir.

Eğitim ve sinema ile ilgili bir diğer kategori ise lisansüstü tezlerdir. Bu çalışma kapsamında üçü yüksek lisans, biri doktora tezi olmak üzere toplam dört tez çalışmasına ulaşılmıştır. Bu bağlamda 2013 yılında Efendioğlu ve Kaşyaka'nın çalışmalarının doğrudan sinema filmlerinde eğitimcileri konu edindiği bilinmektedir. Efendioğlu'nun "*Türk Sinemasında Öğretmen İmajı*" (Efendioğlu, 2013) başlıklı çalışması, 1965-2009 yılları arasındaki 19 filmde öğretmen imajını sorgulamakta ve tahlil etmektedir. 2013 yılındaki diğer çalışma ise Kaşyaka'ya ait olup "*Okul ve Öğretmen İçerikli Sinema Filmlerinin Öğretmen Adaylarının Pedagojik İnançları ve Eleştirel Yansıtma Becerileri Üzerine Etkisi*" (Kaşyaka, 2013) başlığıyla yayımlanmıştır. Kaşyaka bu araştırmasında, okul ve öğretmen içerikli sinema filmlerini referans alarak öğretmen adaylarının eleştirel yansıtma becerilerini ve pedagojik inançları üzerindeki etkisini filmler yoluyla analiz etmektedir. Bu çalışmada "sinema filmlerinin pedagojik açıdan analizi ile öğretmen adaylarının filmi alımlama biçimleri" ele alınmaktadır. 2018'de yayımlanan "*Türk Sinemasında Eğitim İçerikli Filmlerde Eğitim Unsurlarının Tasviri*" (Altınbaş, 2018) başlıklı yüksek lisans tezi ise önceki çalışmalardan farklı olarak 1949-2015 yılları arasındaki yapımlara odaklanır. Bu çalışmada Türk sinemasında 1949-2015 yılları arasında üretilen 52 film belirlenmiş ve bu filmlerde öğretmen, okul yöneticisi, öğrenci, eğitim ritüelleri ve eğitim ortamlarının tasvirleri incelenmiştir. Lisansüstü tezlerle ilgili bir diğer çalışma ise "*Türk Sinemasında Öğretmen İmajı Ve Öğretmenlik Mesleğinin Tarihsel Süreç İçerisinde Dönüşümü*" (Çak, 2020) isimli çalışmadır. Cumhuriyet dönemi Türk modernleşmesi bağlamında, Türk filmlerindeki öğretmen konulu öğretmen imajlarını inceleyen Çak, 1966-2009 yılları arasındaki dokuz film analiz etmekte, öğretmen imajlarının değişim gösterdiğini ortaya koymaktadır. Çalışmada önemli bir ayrıntı ise lise öğrencileri referans alınarak alımlama analizi yapılmasıdır.

Eğitim ve sinema üzerine makaleler incelendiğinde ilk olarak "*Eğitim ve Sinema*" (Emirosmanoğlu, 1968) başlıklı yazıya rastlanmıştır. Bu konudaki çalışmaların derli

toplu bir biçimde yer aldığı bir çalışmaya rastlanmamış, iki disiplini doğrudan ve dolaylı olarak içeren çalışmalar kronolojik olarak sıralanmıştır. Konuyla ilgili çalışmalar araştırıldığında 2007’de “*Tarih Öğretiminde Filmlerin Yeri ve Önemi*” (Demircioğlu, 2007) adlı makaleye rastlanmıştır. 2008’de ise iki yayına ulaşılmış, bunlar *Tarih Öğretimi ve Filmler* (Öztaş, 2008) ve *Bir Toplumsallaştırma Aracı Olarak Eğitimde Alternatif Medya Kullanımı: Sinema Filmleri* (Birkök, 2008) adlı araştırmalardır. 2011’deki çalışmaların ilki *Okul ve Öğretmen İçerikli Sinema Filmlerinin Öğretmen Adaylarının Mesleki Tutumlarına ve Özyeterlik Algularına Etkisi* başlığıyla çoklu yazarlara aittir (Kaşkaya et al., 2011). Diğer çalışma ise *Pre-Service Teachers’ Opinions Regarding Using Films in Social Studies Education* başlığıyla yayımlanmıştır (Kaya & Çengelci, 2011). Bu çalışmaları 2014’te *Eğitim Olgusunun Sinematografik Anlatıdaki Yeri: Bal Filmi Örneği* (Yurdigül, 2014), 2015’te *Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Eğitim İçerikli Filmlerin Eğitim Ortamlarına Etkisine İlişkin Görüşleri* (Oruç & Sarıbudak, 2015) ve *Kültürel Bir Ürün Olarak Türkiye’de Sinema Filmlerinde Okul, Öğretmen ve Öğrenci Temsilleri* (Akıncı Yüksel, 2015) takip etmektedir. 2016’da üç makaleye ulaşılmış, *Aamir Khan Filmlerinin Eğitimsel Açısından İncelenmesi* (N. Yıldırım et al., 2016), *Eğitim Konulu Türk Filmlerinde Öğretmen İmajı: Öğretmen İmajına Tarihi Bakış* (Akcan & Polat, 2016) ve *Sosyal Bilgiler Derslerinde Film Analizleri ve Filmler İle Uygulanabilecek Etkinlik Örnekleri* (Öztaş, 2016) bu araştırmaları oluşturmuştur. 2017’de de üç makaleye erişilmiş, *Ortaöğretim Tarih Derslerinde Tarihi Filmlerin Değer Eğitiminde Kullanımı* (Öztaş, 2017), *Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Eğitim Amaçlı Sinema Filmi Kullanım Yöntemleri* (İnce Yakar, 2017) ve *Fen-Toplum Temelli Eğitsel Kısa Filmler Üzerine Bir Çalışma: Fen Bilgisi Öğretmenliği Örneği* (Öztürk Önen, 2017) başlıklarıyla kaleme alınmışlardır. En çok yayın sayısına 2018’de, dört makaleyle ulaşılmıştır. Bunlar; *Use of Educational Movies in Classroom Management Courses: A Metaphorical Study* (Tofur, 2018b), *Türk Sinemasında Eğitim İçerikli Filmlerde Okul Yöneticisi Tasviri* (Gündüz & Altınbaş, 2018), *Sinematografik Anlatıda Okuldaki İletişim Ağları: Ron Clark’ın Hikâyesi Filmi Örneği* (Tofur, 2018a), *Öğretmen Eğitiminde Film: Öğretmen Adaylarının ‘Her Çocuk Özeldir’ Filmini Değerlendirmesi* (Sıvacı, 2018) ve *Sinemaya Konu Olan Eğitim Sistemlerinin Örgütsel ve Yönetimsel Sorunları* (Yalanız, 2018) olarak sıralanabilir. 2019 ve 2020 yılları arasında herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. 2021’de üç çalışma konuyla ilgili ulaşılan diğer çalışmalar arasında yer almıştır. *Eğitim Konulu Filmlerin Sınıf Yönetiminin Boyutları Açısından İncelenmesi* (Akcan & Kara, 2021), *Öğretmen Temalı Filmlerde Sunulan “İdeal Öğretmen” Modeli* (Altunbay & Alaca, 2021) ve *Öğretmen Eğitiminde Eğitici Filmlerin Kullanılmasına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Deneyimleri* (Karasu Avcı & Faiz, 2021) aynı yıl içinde üretilen ve öğretmen, eğitim, film ve sinema bağlamında literatürdeki yerini almıştır.

Burada sözü edilen çalışmalar haricinde din eğitimi, değerler eğitimi, hemşirelik eğitimi, sosyolojik filmler gibi pek çok dalda sinema filmleriyle farklı disiplinlerin ilişkisine dair çalışmalar olduğunu da belirtmekte fayda vardır. Ancak burada sadece “eğitim, filmler ve sinema” bağlamında bir literatür taraması yapılmış, bu konu dışındaki araştırmalardan bahsedilmemiştir. Yukarıda söz edildiği üzere, sinema ve eğitim ile doğrudan ilgili yirmi çalışmaya erişilmiştir, konunun kapsamının genişliği dikkate alındığında farklı yayınları da yayınlanmış olma olasılığı bulunmaktadır.

Sinemada Eğitim ve Eğitimciler Temalı Filmlere Giriş

Eğitimin kalitesi ve özellikleri, öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleri ile doğrudan alakalıdır. Okullardaki etkinliklerin, çeşitli faktörlerin ve öğretmenlerin niteliklerinin eğitim öğretim sürecinde kritik öneme sahip olduğuna değinilmekte ve burada öğrencinin

bir konuya ilgi duyması ve öğrenme isteğinin de önemine dikkat çekilmektedir. Altı çizilen bu tespit (Kontaş, 2016), öğrenme sürecinin özüne eklenen önemli bileşenlerin, eğitim süreci için de oldukça değerli ve önemli olduğuna değinilmektedir. Ancak bunun sağlanması motivasyon kavramı ile doğrudan ilintili olup eğitim faaliyetlerinin beklenen hedeflere ulaşması için öğretmenler bazı önemli görevleri üstlendiği görülmektedir.

Filmler gerçekliği tanımlar ve tarihin şekillenmesinde kilit bir rol oynar. Sinemada eğitim temalı filmler de gerek gerçek hikâyelere dayanması, gerek tümüyle kurmacaya dayanması ile önem arz eder. Klasik anlatı sinemasında öğretmenler, üniversiteden yeni mezun olmuş idealist öğretmendir ve tercihen ilk olarak öğretmenlik mesleğine katılır. Bu tip filmlerde öğretmen, “zor” öğrenciler ve alaycı meslektaşlarıyla karşılaşmakta ancak onun asıl hedefinin öğretmeye çalışmak olduğu gözlenmektedir (Mariani, 2019b). Bu filmlerde öğretmenler büyük hayallere, ideallere sahip olup çevresini dönüştürme amacı gütmektedirler. Bu hikâyelerde öğretmenler amaçlarına uğraşırlar ve ne kadar önemli oldukları anlatıların sonunda öğrenciler ve diğer insanlar tarafından fark edilir. Mariani’ye göre ikinci senaryoda idealist, yetenekli öğretmen, yönetime ters düşen eğitimci öne çıkmaktadır (Mariani, 2019a). Metropollerdeki çeşitli etnik gruplar ve sosyal sınıfların yer aldığı okullar, sosyokültürel bağlamda çoğunlukla orta sınıf, beyaz Amerikalıların katıldığı banliyö okullarındaki öğrenciler bu hikâyelerde karşımıza çıkmaktadır. Bu filmlerde öğretmenlerin asıl amacı öğrencileri geleceğe hazırlamaktır. Bu öğrenciler özel okullar veya “elit” kolejler, prestijli eğitim kurumları için yetiştirilmektedir. Görüldüğü üzere eğitim ve sinema ilişkisinde ilk öne çıkan bizatihi eğitimcilerdir ve olay örgüsü de onların etrafında şekillenmektedir.

Eğitim ile ilgili filmler okulda veya sınıfta, hayatın nasıl yansıtıldığını da yakın takibe almaktadır. Önemli olan husus filmler yoluyla eğitim rolünün seyirciye, topluma aktarılmasıdır. Eğitimle doğrudan ya da dolaylı filmlerde bilginin tek taraflı aktarımı değil, öğrenme fikrine dayalı bir anlayışa ağırlık verilmektedir. “Her şeyi bilen” bir öğretmen değil, daha çok öğretmen ve öğrencilerin işbirliği yaptığı, doğruyu aradıkları, sorunları çözdükleri, bilgi ve yeterliliklerin ortak inşasına katkı sundukları öne çıkarılmaktadır. Öğretmen ve öğrenciler arasında olduğu kadar öğrencilerin kendi aralarındaki ilişkilere değinen filmler, olumlu bakış açılarını esas alabilmektedir.

Sinemada ana teması eğitim olan pek çok filme rastlamak mümkündür. Örneğin bu temayla ilgili ilk yapımlardan biri, Josef von Sternberg’e ait 1930 yapımı *Der Blaue Engel* yani *Mavi Melek* adlı çalışmadır (Akıncı Yüksel, 2015). Daha sonraki yıllarda özel okulları konu edinen *Goodbye, Mr. Chips* (1939) gibi filmlerin de üretildiği görülür. Bu yıllardan itibaren Fransız Yeni Dalga’sından (François Truffaut, *400 Darbe*) İtalyan Yeni- Gerçekçiliğe, Alman Dışavurumculuğu’ndan Cinema Novo’ya, İran yeni Dalgası’ndan Türk sinemasına kadar pek çok ülkede, eğitim-egitimci kavramının farklı film dilleri, film stilleri ve anlatı tarzlarıyla ortaya konulduğu kaydedilmelidir.

Dünya sinemalarında eğitim ve eğitimciler ile ilgili filmlerde farklı anlatımlar öne çıkmaktadır. Hollywood filmlerinde ise bu durum genellikle kafa karıştırıcı ve çelişkili bir yapıya sahiptir (Scull & Peltier, 2007). Bu filmlerin aynı zamanda eğitimle ilgili açıklayıcı bir güce sahip anlam kalıpları içerdiği ifade edilir. Eğitimciler ile ilgili temsiller farklı türlerdeki filmlerde karşımıza çıktığı gibi, romanlarda ve televizyon programlarında sıklıkla işlenen bir konu olarak görülür. Bu çalışmalarda eğitimci/öğretmen temsili kurtarıcı ve iyileştirici rolünde olduğu, değişim ve dönüşüm içindeki bireylerin hayatında önemli işlevleri oldukları ve sorumluluklar aldıkları resmedilir. Bu tür temsiller, zaman,

mekân içinde değişmekte ve eğitimci olmanın izahının ne demek olduğunu anlamak için ise toplumların kültürel bakışlarının nasıl görüldüğü öne çıkmaktadır. Eğitimci temasının popüler filmler için önemli bir başvuru kaynağı olduğunu belirten Scull ve Peltier, bu konudaki yapımların dikkatli bir değerlendirmeye tabi tutulmasını ve çeşitli bakış açılarının tahlil edilmesini önermektedir (Scull & Peltier, 2007). Zira eğitimi ve eğitimcileri tasvir eden filmler, bu alanda karşılaşılabilecek sorunları belirlemeye yardımcı olabilir ve aynı zamanda eğitimcilerin kendileriyle ilgili bir konuyu anlamalarına, kıyas ve eleştiriye tabi tutmalarına yardımcı olabilmektedir. Toplumun sosyal sorunlarına ışık tutan filmlerin eğitimcileri de ilgilendirmesi muhtemeldir çünkü filmler eğitimciler için bir şeyin nasıl yapılacağına dair içgörüler sağlayabilme özelliği barındırır.

Bu araştırma süresince yapılan literatür taraması sonucunda dünya sinemalarında eğitim temalı pek çok yapımın olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim ile yakından ilgili ilk çalışmalardan birinin *Blackboard Jungle* (1955) olduğunu belirtmekte ve bu konuda bazı filmlerin adı zikredilmektedir (Scull & Peltier, 2007). Bu filmler arasında özellikle *To Sir, with Love* (1967), *Children of a Lesser God* (1986), *The Principal* (1987), *Stand and Deliver* (1988), *Lean On Me* (1989), *Dead Poets Society* (1989), *Dangerous Minds* (1995) ve *Emperor's Club* (2003) gelmektedir. Bu filmler haricinde aşağıda yer alan yapımların bu konuda üretilen filmlerden sadece bir kısmını oluşturduğunu belirtmek gerekecektir. Söz konusu filmleri kronolojik olarak sıralayacak olursak şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır: *400 Darbe* (1959), *Teachers* (Öğretmenler, 1984), *P.R.O.F.S* (1985), *Arkadaşımın Evi Nerede?* (1987), *Lorenzo'nun Yağı* (1992), *Mr. Holland's Opus* (1995), *Cennetin Çocukları* (1997), *Patch Adams* (1998), *Cennetin Rengi* (1999), *Ekim Düşü* (1999), *Morrie ile Her Sağ* (1999), *Music of the Hearts* (1999), *Forrester'ı Bulmak* (2000), *İyilik Bul, İyilik Yap* (2000) ve *Kara Tahta* (2000). Böyle bir listede dikkat çeken husus, 2000'li yıllardan itibaren eğitim temalı filmlerin sayısında ciddi bir artış olduğudur. *The Piano Teacher* (2001), *Olmak ve Sahip Olmak* (2002), *Schmidt Hakkında* (2002), *İbrahim Bey ve Kur'an'ın Çiçekleri* (2003), *My Teacher, Mr. Kim* (2003), *Radyo* (2003), *Cennetin Müziği* (2004), *Koro* (2004), *Kötü Eğitim* (2004), *Black* (2005), *Coach Carter* (2005), *Hayat Okulu* (2005), *Chalk* (2006), *Seuseung-ui eunhye* (Öğretmenim, 2006), *Gökyüzü Kadar Kırmızı* (2006), *Sözcüklerin Gücü* (2006), *Tarih Öğrencileri* (2006), *Umudunu Kaybetme* (2006), *Class* (Sınıf, 2007), *Muhteşem Münazaracılar* (2007), *Özgürlük Yazarları* (2007), *Hollis Woods'un Resimleri* (2007), *Yerdeki Yıldızlar* (2007), *Khuda Kay Liye* (2007), *Entre les murs* (Sınıf, 2008), *Nokta* (2008), *Zekâ Pırlıtsı* (2008), *La Journée de la Jupe* (Etek Günü, 2009), *Hachiko: Bir Köpeğin Hikâyesi* (2009), *3 Aptal* (2009), *Secretariat* (2010), *Aşkın Logaritması* (2010), *Birinci Sınıf* (2010), *Udaan* (2010), *Altın ve Bakır* (2011), *Can Dostum* (2011), *Kopma* (Detachment, 2011), *Monsieur Lazhar* (2011), *Duyguların Rengi* (2011), *Onur Savaşı* (2012), *Güzel ve Sebastien* (2013), *PK* (2014), *Dangal* (2016), *Gifted* (2017), *Süperstar* (2017) ve *Hurşit* (Sun of Children, 2021). Burada yer alan filmler haricinde daha geniş bir liste için sonraki başlıkta tablolarda yer almaktadır. Bu tabloların altında yer alan web siteleri incelenebilir ve farklı zamanlarda üretilen filmler gözden geçirilebilir.

Mezkûr filmler eğitim ve eğitimci, öğrenci temasından söz ederken bunun yanında ırkçılık, ötekileştirme, ayrımcılık, dışlama, sosyal uyum, etnisite, madde bağımlılığı, anarşi, şiddet gibi temaları da içine almaktadır. O halde, eğitim temalı filmler incelendiğinde her çalışmanın kendi için de müstakil analizler doğurabileceği görülmektedir. Çünkü eğitim olgusu ve bununla yakın kavramların filmlerde işleme sürelerinin farklılık arz ettiği, filmlerde yan temaların da belirleyiciliğinin olduğu, filmlerde ortak yönler ve farklılıklar olduğu esas alınırsa filmlerin tematik söylemlerinde katmanlı bir yapının karşımıza çıktığını vurgulamak gerekmektedir.

Bu çalışma, eğitim ve eğitimci temalı filmlerin hem popüler sinemada hem de sanat sinemasında ve üçüncü sinema içerisinde yer alabildiği gerçeğine odaklanmaktadır. Bu çalışma ile araştırmacılara, popüler anlatılardan sanat sinemasına kadar uzayan film çalışmaları olduğu, sinemada eğitim olgusuna tekdüze değil çoklu yönlerden bakılması ve araştırılması gerektiği, filmlerin içerdiği temaların zenginliğinin önemli olduğu ve bu filmlerin kapsamlı analizleri neticesinde eğitimciler/öğretmenlere alternatif film izleme biçimleri ve film okumaları olduğu hatırlatılmaktadır. Eğitimcilerin vermiş oldukları derslerde uzun uzadıya anlatılan bir konu, bahsi geçen filmlerden bir sekans, sahne, plan ve kare referans alınarak daha etkili bir hale dönüştürülebilir. Bir filmdeki birkaç kare ya da örnek sahneler esas alınarak “durdur düşün, durdur oku, durdur izle” gibi tekniklere başvurulabilir. Dolayısıyla eğitimle ilgili bir filmin ayrıntılarına inilmesi, daha etkili bir film okuması yapılması hem eğitimci için hem de öğrenciler için oldukça faydalı bir yöntem haline getirilebilir. Örneğin Metzger, okul ve sınıfın ardındaki karmaşık sorunları anlamak için tarih filmlerini incelemenin ve araştırmaya dayalı öğretim uygulaması desteklemenin önemine vurgu yapmaktadır (Metzger, 2006). Silman da filmlerde eğitim ile ilgili öğelere dikkat çekerek film kullanımının eğitimde önemli olduğunu, görsel ve işitsel araçların, eğitimde önemli bir yere sahip olduğunu, görselliğin öğrenmede doğal bir ortam yarattığını ve etkili bir öğrenmenin gerçekleştiğinden söz ederken (Silman, 2017) yukarıda sözü edilen tekniklerin ne kadar verimli ve faydalı olabileceğine dikkat çekmektedir.

Sinemayla İlgili Web Sitelerinde Eğitim Temalı Filmlerin Araştırılması

Bu başlık altında “*okul, sınıf, öğretmen, öğrenci ile school, class, teacher ve student*” olmak üzere sekiz farklı sözcüğü esas alarak sinema filmleri üzerine uluslararası ve ulusal iki web tarayıcısından bir arama yapılmıştır. Böyle bir arama/araştırmanın amacı eğitim ile ilgili filmlerin kısa bir tasnifi üzerine araştırmacılara, eğitimcilere fikir verebilmektedir. Sekiz sözcüğe bağlı kalınarak yapılan filtreleme sonucunda ortaya çıkan sonuçlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1. Türkçe Altyazı Web Sitesinde Eğitimle İlgili Filmlerin Aranması-1

Aranan Sözcük	Bulunan Film Sayısı
Okul ¹	52
Sınıf ²	38
Öğretmen ³	26
Öğrenci ⁴	15
Toplam	131

İlk filtreleme Türkçe Altyazı web sitesinde yapılmış, arama yerine sözcük yazıldıktan sonra “tüm sonuçları göster” kutucuğu seçilmiştir. Yukarıdaki tabloda yer alan Türkçe sözcükler esas alınarak Türkçe Altyazı web sitesinde arama sekmesinden arama yapılmış ve her sözcük bizi farklı sayıda film sayısına ulaştırmıştır. Buna göre sinemada eğitim ile ilgili sözcüklerden en çok bulunan sonucun “okul” sözcüğüne (52 adet) ait olduğu tespit edilmiştir. Okul sözcüğünden sonra sırasıyla “sınıf” (38 adet), “öğretmen” (26 adet) ve “öğrenci” (15 adet) sözcükleri olduğuna ulaşılmıştır. Eğitimle ilgili en yakın dört Türkçe sözcüğün araması yapıldığında toplam 131 adet sözcük ya da filmin bu web sitesinde yer aldığı anlaşılmıştır.

Tablo 2. Türkçe Altyazı Web Sitesinde Eğitimle İlgili Filmlerin Aranması-2

Aranan Sözcük	Bulunan Film Sayısı
school ⁵	315
class ⁶	158
teacher ⁷	118
student ⁸	47
Toplam	638

Yukarıdaki yer alan tabloda ise TürkçeAltyazı.org web sitesinde bu defa İngilizce sözcükler arama sekmesine sırasıyla yazılmış ve ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre “eğitim/education” ile ilgili sözcüklerden en çok bulunan sonucun “school” sözcüğüne (315 adet) ait olduğu tespit edilmiştir. “School” sözcüğünden sonra sırasıyla “class” (158 adet), “teacher” (118 adet) ve “student” (47 adet) sözcükleri olduğuna ulaşılmıştır. Eğitim/education ilgili en yakın dört İngilizce sözcüğün aranması yapıldığında toplam 638 adet sözcüğün bu web sitesinde yer aldığı anlaşılmıştır.

İkinci filtreleme ise Internet Movie Database (IMDb) web sitesinde yapılmıştır. Bu sitede arama yapılmasının nedeni ulusal ve uluslararası sinema sayfalarında eğitimle ilgili filmler araştırıldığında ortaya çıkan tablodaki benzerlik ve farklılıkların ortaya konulmasıdır. Sitede en üstte menü butonunun sağındaki *keyword* (anahtar sözcük) seçilmiş ve arama yerine ilgili sözcük yazıldıktan sonra “*search*” butonu seçilmiştir. Ardından sırasıyla “*advanced search, search, advanced title search*” işlemleri uygulanmıştır. Bu defa çıkan ekranda başlık (title) kısmına aranacak sözcük yazılır, başlık tipinden (*title type*) uzun metraj film (*feature film*) seçilir ve sayfanın en aşağısından arama (*search*) butonuna tıklanır. Varsa diğer seçenekler de işaretlenebilir (A’dan Z’ye sırala, film türü, süre, dil, ülke vs.).

Tablo 3. IMDb Web Sitesinde Eğitimle İlgili Filmlerin Aranması-1

Aranan Sözcük	Bulunan Film Sayısı
Okul ⁹	2
Sınıf ¹⁰	---
Öğretmen ¹¹	81
Öğrenci ¹²	200
Toplam	494

Yukarıdaki tabloda ise IMDb.com web sitesinde Türkçe sözcükler arama sekmesine sırasıyla yazılmış ve yukarıdaki işlemler ve filtreler uygulanarak ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Okul ile ilgili IMDb’de ulaşılan filmler *Okul* (2004) ve *Okul Tıraş* (2021) adlı yapımlar olmuştur. Sınıf sözcüğünün içinde geçtiği film adları bulunamamıştır. Öğretmen ile ilgili filmler *Fedakâr Öğretmen* (1964), *Öğretmen Kemal* (1981), *Öğretmen* (1988) ve *Öğretmen Zeynep* (1989) olmak üzere dört adettir. Öğrenci sözcüğünün olduğu yapımlar *Öğrenci İşleri* (2015) ve *Öğrenci Kafası: Soygun* (2018) olmak üzere iki tanedir.

Tablo 4. IMDb Web Sitesinde Eğitimle İlgili Filmlerin Aranması-2

Aranan Sözcük	Bulunan Film Sayısı
school ¹³	548
class ¹⁴	204
teacher ¹⁵	193
student ¹⁶	139
Toplam	1084

Internet Movie Database (IMDb) web sitesindeki ikinci aşamada eğitim ile filmlerin İngilizce sözcükler üzerinden araştırılması amaçlanmıştır. Çünkü web sitelerinde sinema tarihindeki eğitim temalı filmlerin bulunması için yabancı dilde film arama önemli bir kıstası teşkil etmektedir. Yabancı dilde aramalar yapıldığında daha fazla sonuca ulaşıldığı görülmüştür. Buna göre sinemada “eğitim/education” ile ilgili sözcükler arasında yer alan “school” sözcüğüne ait 548 sonuç olduğu tespit edilmiştir. Buna göre “school” (okul) sözcüğünün ilk geçtiği filmin Kenean Buel’a ait *The School for Scandal* (1914) adlı yapım olduğuna ulaşılmıştır. Bu aşamada ikinci aranan sözcük “class” (sınıf) olmuş ve 204 adet filme rastlanmıştır. Web sitesinde *class* (sınıf) sözcüğünün ilk geçtiği filmin *Class and No Class* (1921) olduğu anlaşılmıştır. Üçüncü olarak *teacher* (öğretmen) sözcüğü aratılmış ve toplam 193 film listelenmiştir. Joseph Franz’ın *The New Teacher* (1922) filmi web sitesinde bulunan en eski yapım olmuştur. Son sırada ise “student” (öğrenci) sözcüğü taranmış ve 139 film listelenmiştir. Bu listedeki yapım yılı en eski film Stellan Rye’in *Der Student von Prag* (1913) adlı çalışmasıdır.

Yöntem

Bu çalışmada, durum çalışması (*case study*) içerisinde yer alan amaçlı örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Burada amaçlı örneklem, nitel araştırmalarda kullanılan bir kavram olup araştırmacının bireyleri ve mekânları çalışma amacıyla seçmesi anlamına gelmektedir (Creswell, 2013). Amaçlı örneklem karşımıza çıkan olay ve olguları hem de bunların değişkenlik gösteren özelliklerini ortaya koyma amacını güden bir yöntemdir (A. Yıldırım & Şimşek, 2013). Nitel araştırmada genele ait bilgileri ortaya koymak yerine hem genele hem de özele ait bilgilere ulaşma yönelimin ağır bastığını belirten Yıldırım ve Şimşek’e göre “araştırılan olay, olgu veya duruma ait değişkenlik ve çeşitlilik okuyucunun kendi uygulamalarında var olabilecek değişkenliği ve çeşitliliği anlaması ve araştırma sonuçları ile karşılaştırması açısından önemli bir katkı sağlamaktadır”. Sinema filmlerinde eğitim temasını işleyen üç film, araştırma konusu kapsamına dâhil edilmiş, bu filmler İmparatorlar Kulübü, Koro ve *Siyah* adlı yapımlardır. Üç film de eğitim teması ile doğrudan ilgilidir ve bu filmlerin alt temaları arasında öğretmen, öğrenci, sınıf ve okul olduğu tespit edilmiştir. Filmlerin belirlenmesinde farklı ülke yapımları olmasına özen gösterilmiş ve böylece farklı yönetmenlerin eğitim olgusunu nasıl ele aldıkları dikkate alınmıştır. Bu filmlerin seçilmesindeki ikinci sebep ise 2000’li yılların başından itibaren eğitim temasını işleyen yapımların nispeten artması ve bu yapımlarda ele alınan tema ve mesajların incelenmesidir. Bundan dolayı seçilen üç filmin yapım yılının birbirine yakın olması esas alınmıştır. Film seçiminde bir diğer gerekçe ise filmlerin içerdiği konunun eğitimin farklı biçimlerine ve usullerine dikkat çekmesi, eğitim çağındaki farklı bireyleri ilgilendirmesi, hem okul hem de okul dışı eğitimi ele alması, hem öğretmenin hem de öğrencinin karşılıklı görev sorumluluklarının işlenmesi ve böylece filmlerde ortaya çıkan benzerliklere, farklılıklara dair okumalar öne çıkması amaçlanmıştır. Bu gerekçeler temel alınarak farklı ülke sinemalarında eğitim olgusuna dair yönetmen yaklaşımları İmparatorlar Kulübü (2002), *Koro* (2004) ve *Siyah* (2005) filmlerinde tahlil edilmiştir. Betimsel analiz ile çözümlenen filmlerin konusu, filmin olay örgüsünün eğitimle olan ilişkisi, filmlerde öne çıkan temalar, filmler arasındaki benzerlik ve farklılıklar açıklanmıştır. Yıldırım ve Şimşek betimsel analiz yaklaşımında, elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasının önemine değinmekte, ayrıca bu tür analizde amacın, elde edilen bulguların düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulması olduğuna yer vermektedir (A. Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu minvalde çalışmada edilen bulgular izah edilmiş ve sinema-eğitim ilişkisinde öne çıkan konular değerlendirilmiştir.

Eğitim Temalı Üç Filmin Analizi

Bu başlık altında yer alan filmler yapım yılları esas alınarak analiz edilmiştir. İlk sırada *The Emperor's Club* (İmparatorlar Kulübü, 2002), ikinci sırada *Les Choristes* (Koro, 2004) ve son sırada *Black* (Siyah, 2005) adlı yapım tahlil edilmiştir.

***The Emperor's Club* (Michael Hoffman, 2002)**

Eğitmcilerin ve öğretmenlerin kendi tecrübeleriyle ya da karşı karşıya kaldıkları durum ve olaylarla alakalı birçok sahnenin *The Emperor's Club*'ta yer aldığı düşünülmektedir. Filmin hikâyesi öğretmen William Hundert ve onun eğitim anlayışı çerçevesinde geçmektedir. Sedgewick adında yaramaz bir öğrencisi bulunan William, bu öğrenciyeye karşı oldukça sabırlı davranmaktadır. Öğrencisini değiştirmek ve erdemli bir insan olmasına yardım etmek için elinden geleni yapmaktadır. Hatta öğrencisini bir bilgi yarışmasına katılmaya teşvik etmek için çok uğraşır. Ancak bu, öğretmen için hiç de kolay olmayacaktır çünkü Sedgewick, değişmeyi arzulamayan, eğitimcinin nasihatlerine aldırış etmeyen bir karaktere sahiptir. Genel anlamda ahlaki erdemlere ulaşmanın özünü ortaya koyan film, öğrencilerin erdemlere ulaşmalarının arkasında yatan etmenler kadar öğretmenlerin öğrencilerini yetiştirmelerinin zorluğundan söz etmektedir. Görüldüğü üzere *Black* filmindeki gibi bu film de eğitimcinin sabrını, eğitim metodunu, öğrencileri yetiştirmesi konu edinmekte ancak diğer taraftan *Black* filminde engelleri bireylerin eğitilmeleri ve sonuçta olumlu adımların atılabildiği hâkim iken *The Emperor's Club*'ta tam tersine, herhangi bir engeli olmayan öğrencilerin eğitilmesinde olumlu sonuçlar alınmadığı gözlenmiştir.

Bir adamın karakteri, onun kaderidir...

Çoğumuz için, hikâyelerimiz ölmeden önce yazılabilir. Son, başlangıca dayanır.

Yukarıdaki söze yer veren film, dolaylı olarak eğitimci ile öğrenciler arasında bir ayrıntıyı açıklamaktadır. 34 yılını öğretmeye, eğitime adanmış ve Benedict Erkek Okulu'nda öğretmenlik yapan bir öğretmenin hikâyesinde, 1500 yıllık Aziz Benedict Kuralı'nın uygulandığı bir yerden söz edilmektedir. Ethan Canin'in "*The Palace Thief*" (Saray Hırsız, 1994) adlı kısa öyküsüne dayanan bu film, Katolik geleneğin hâkim olduğu bir okuldan bahsetmektedir. Öğretmen Hundert'a tevdi edilen mesaj, Sedgewick'i eğitmesi ve karakterini şekillendirmesi için sabretmesidir. Ancak zaman ilerledikçe, güçlü ve otoriter bir ailenin şımarık, zayıf karakterli oğlunu eğitmenin ne kadar zor olduğu anlaşılacaktır.

Filmin hemen başlarında bir öğretmenin öğrencilerini beklediği sahne, her eğitimcinin gerçek hayatta karşılaşmış olabileceği bir manzara sunar. Her öğretmenin, mesleğinin ilk yıllarında yaşadığı bir manzaraya benzeyen bu zamanın tarifi oldukça önem arz etmektedir. William öğretmenin hem sınıfta, hem de sınıf dışında öğrencilerle çok içten konuşması, onları muhatap alması, herhangi bir kavram üzerinde onları düşünmeye sevk etmesi dikkate değerdir. Dolayısıyla film, öğretmenlerin karakteristik özelliklerini tasvir ederken doğrudan bunun nasıl uygulandığını da göstermektedir. Okulda biri yanlış bir eylemde bulunduğu anda öğretmen onun hatasını yüzüne vurmamakta, bu yanlış kavramlar yoluyla hatırlatarak muhatabın kırılmadan gönlüne dokunmaya davet etmektedir. *Black* filminden farklı olarak buradaki eğitimcinin şiddeti, katı disiplini tercih etmediği anlaşılmaktadır. William kendi tarihine ve kadim geçmişte öne çıkan isimlere de yer vererek esasında bir tarih bilinci aşılır. "Çünkü geçmiştekilerin hikâyesi bizim hikâyemizdir" diyen eğitimcinin, kendi toplumuna ve talebesine nasıl yön vereceğine

dair emareler sunulur. Bu izler tarihte ve ortak kültürde aranmaktadır. Sınıftaki ilk konuşmasına hazırlıklı gelen bir karakterin “*Batı Uygarlığına Hoşgeldiniz*” diyerek doğrudan kadim geçmişe (Yunanlar ve Romalılar) atıf yapmakta, öğretmenin misyonunu, geçmiş ile şimdi arasında nasıl bir köprü kurulacağı özetlenmektedir.

Öğrencilerle duygusal bir bağın nasıl kurulacağını bilen ancak oldukça kuralcı biri de olan William, tarihteki şahsiyetlerin önemli sözlerini çocukların hafızasına kazımaktadır. Ancak Sedgewick adındaki öğrenci, her öğretmenin eğitim yolculuğunda önüne çıkan zorluklardan birini andırır. Bazen değiştirebilen bazen de değişmek istemeyen bir öğrenci, eğitimcinin emeğini ve sabrını ortaya koymaktadır. Zengin bir aile çocuğı olan ve bunu arkasına alıp sınıfta aykırı bir tip olma hayali kuran Sedgewick, değişimin önünde bir engel gibi durmaktadır. Düzene karşı anarşi, saygıya karşı ukalalık, hilme karşı ihtirası tercih eden öğrenci tipi bu karakter üzerinden temsil edilir. Bu öğrencinin duvarında yönetmen Jean-Luc Godard’ın *Le Mepris* (Nefret, 1963) filminin afişi vardır. *Nefret* filminin konusu ve içerdiği olay örgüsü incelendiğinde toplumsal hiyerarşideki illiklik ve uygarlık, doğallık ve yapaylık ilişkisinin nasıl inşa edildiğı de anlaşılabilir ve Sedgewick karakterinde, bu filmdeki (Nefret) bazı göstergelerin izi olduğuna ulaşılabilir. Böylece yönetmen, kendi filmindeki bir temaya yine başka bir yönetmenin filmi ile cevap aramakta ve eğitimcilerin mesleğinde karşı karşıya kaldıkları öğrenci tipiyle bir bağ kurabilmektedir.

Güven, saygınlık ve dürüstlük Sedgewick karakterinin sahip olamadığı, kazanım sağlayamadığı özellikler arasındadır. Üstelik tehlikeli işlerle meşgul olan öğrencilerin kendi gruplarına yeni kişileri davet ettiği, böylece okulda bir düzensizlik oluşturmaya çalıştıkları anlatılmaktadır. Bununla birlikte eğitimcinin öfkesini dizginlemesi gerektiğı, tüm olumsuzluklara sabretmesi ve öğrencilerindeki olumsuzlukları gidermeye çalışması gerektiğı öne çıkmaktadır. William öğretmen “*cahillik eğitilebilir, sarhoşluk ayıltılabilir ama aptallık sonsuza dek sürer*” diyerek, hem kendisine, hem eğitim sistemine hem de çevresine zarar veren öğrencilere eleştirilerini yöneltmektedir. Mehmet Kaplan’ın “*en doğru, en yüksek fikir, bir cahil veya ahmağın elinde gülünç, değersiz bir hâle gelebilir*” sözü tam da burada, terbiye metotlarına kapalı bireylerin, hayatlarının ilerleyen dönemlerinde iyi bir statüye gelmeleri durumunda ne gibi durumlarla karşılaşabileceğimizi düşündürmektedir.

İmparatorlar Kulübü’nde, köklü ve meşhur bir kolejde yaşananları anlamak için bir kitap mahiyetindeki diyaloglar arasında gezinmek gerekebilir. Çünkü herhangi bir edebiyatçı gibi yönetmen Hoffman da, mesajını aktarırken edebi anlatımlara, hikmetli sözlerle, insanlığa ve karakterli olmaya dair aktarımlar yapar. Film aynı zamanda felsefi söylemlerin derinliğini “İnsanın karakteri onun yazgısıdır” sözüyle de aktarmaktadır. Bu söz çarpıcı biçimde öğretmen-öğrenci ilişkisinde ayrıntılı bir şekilde fark edilebilir ve öğrencilerin kişilik kazanmalarında ergenlik döneminin önemine vurgu yapılmaktadır. Her şeyden önce kişiliğın, bazı şeyleri kazanmanın ilk adımı olduğunu kaydeden film, kasıtlı cehaletin asla affedilebilir bir durum olamayacağına işaret etmektedir. Bu bağlamda film, bir öğretmenin cahiller ve cehaletle mücadele etmesinde onun çeşitli türlerinin olabileceğine dikkat çeker ve cehaletin bir insanın yüreğinde hapis hayatı yaşadığına, o kişinin karakteri haline dönüşebileceğini işaret etmektedir.

Klasik film anlatısında mutlu bir finalle her şeyin açığa çıktığı tüm olumsuzlukların giderilmesine tanıklık ederiz ya da karakteri bekleyen olumsuz sonuçların filmin sonuna kadar devam ettirildiğini anlarız. İmparatorlar Kulübü açık uçlu bir anlatıyla tamamlanır

ve William Hundert ile öğrencisi arasında uzun süren bir dönüşüm ve değişim süreci izleyicilere, eğitimcilere kendi iç dünyalarında yolculuğa çıkarmaktadır. Öğretmen Hundert, faziletten ve ahlaktan yoksun kaldığında hayatın anlamsızlaşacağını, verilen mücadelenin değersiz olacağını savunur iken öğrencisi sözü edilen kavramların, etik ilkelerin, adil olmanın anlamsız olduğunu, kendi dünyasında bunlara gerek duymadığını söyler. Olumsuz karakter özellikleri bulunanların değiştirilmesinin güçlüğüne yer veren anlatıda, idealist eğitimci/öğretmen yaklaşımı üzerine fikirler yürütülebilir ve bu durumda filmi izleyen eğitimcilere kötü olanların değişebildiği, iyi olanlar ise zamanla bozulma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı mesajı aktarılmaktadır. Bir diğer ayrıntı da hem eğitimciye hem de öğrencilere dönük olup güce, soya, otoriteye yaslanmanın, cehaleti körü körüne devam ettirmenin insanı karaktersiz kılmaya yettiği vurgulanmaktadır.

Les Choristes (Christophe Barratier, 2004)

Eğitimle ilgili çalışmalar yürüten yönetmenlerin film yapma arzusunun çok öncelere dayandığı söylenebilir. Örneğin *Gökyüzü Kadar Kırmızı* filminin yönetmeni Bortone, küçükken geçirdiği kazayı anlatan ancak müzik yapmakla da ilgisi olan bir film yapmak istemiştir. 2004 Fransız yapımı "*Koro*" (Les Choristes), yönetmenlerin kendi hissettiklerini, yaşadıklarını belgelemek amacı taşıyan yapımlar arasında gelir. 1945 tarihli Fransız filmi "*Bülbül Yuvası*"nın yeniden çevrimi *Koro*, öğretmen ve öğrenci ilişkisinde müziğin önemine vurgu yapan bir filmdir. *Koro*'daki hikâyenin odağındaki Mathieu, Türkçe adı "*Yerin Dibi Yatılı Yetimhane Okulu*" (*Fond de l'Etang Internat Orphelinat*) şeklinde tercüme edilebilecek bir kuruma müzik öğretmeni olarak yatılı okulda görev yapmaya başlar. Mathieu, öğrencilerine şarkı söylemeyi öğretir ve onların hayal dünyalarına seslenir, bu konuda oldukça kararlı bir eğitimcidir. Filmde yetimhanedeki çocukları terbiye etmek için müziğin bir eğitim aracı olarak nasıl kullanılabileceğinden söz edilir. Böylece analiz edilen iki filmde farklı olarak müziğin bir eğitim metodu olabileceği aktarılmaktadır. Okulunda koro kurulmasını öneren öğretmen, aşırı kuralcı ve sert mizaçlı okul müdürünü ve onun engellerini aşmaya çalışır. Eğitimcinin bizzat okul idarecilerinin yönetim anlayışı içindeki çıkmazlarına vurgu yapılmış olur. Öğrencilerin çoğunun haylaz olduğunu anlayan öğretmen Mathieu, müziğin gizemi ile onları yeni bir keşfe davet etmektedir. Ancak öğrencilerin koroya ve müziğe pek de niyetleri olmaz. Ayrıca okulun müdürü Rachin'in katı disiplini ve cezalandırma anlayışı nedeniyle de çocukların bu eğitim metoduna yanaşmamaktadır. Eğitimci Mathieu bundan sonra daha fazla azmetmesi, sabretmesi ve keşfetmesi gerektiğini anlayacaktır.

Fiziki şartları elverişli olmayan ve sosyal hayatta birçok eylemi kolaylıkla gerçekleştiremeyen bölgelere atanan birçok öğretmenin ilk düşündükleri husus oradan uzaklaşmak olabilir ancak film, idealleri olan eğitimcinin bulunduğu yeri nasıl değiştirdiğine, dönüştüreceğine ve ideallerini nasıl gerçekleştireceği ihtimaline ağırlık vermemektedir. Bu bağlamda *Koro*, eğitimcinin derdi olduğu, amaçları bulunduğu değinmektedir. Filmde eğitimciler her ne kadar şablonların, duvarların, katı kuralların olduğu bir mekânda da olsa esasında eğitimcinin, yanlış eğitim sistemini ve onun kurallarını eleştirdikleri görülür. Ayrıca öğrencilerin gönüllerini kazanmanın bir eğitimci için daha önemli olduğu, yetimlerin başını okşamanın değerli bir eylem olduğu ve en önemlisi de öğrencilere sanatın ne kadar güçlü bir kanıt olabildiğinin mesajı aktarılmaktadır. Mathieu'nun hayat hikâyesi ya da diğer filmlerdeki eğitimcilerin hikâyeleri, hayatımızın çok da uzağındaki bir eğitimci söz etmemektedir. Bir okulun paslanmış kapısına gelen öğretmen, zamanla asıl pas tutan şeyin demir korkuluklar olmadığını idrak etmekte, şiddeti ve öfkeyi bir kırbaç gibi çocuklara yönelten okul idarecilerine ve çarpık eğitim

sistemine eleştiriler yöneltmektedir. Dolayısıyla Koro, eğitimcilerin sadece sorunları fark ettiğine değinmemekte, sorunlara çözümler aradıklarını da göstermektedir.

Mathieu öğretmen, “yerin dibi” olarak adlandırılan okulda ezilen, cezalandırılan öğrencileri görür, okulun içinde yanlış uygulamaların devam ettirildiğini anlar ve haksızlığa karşı sesini yükseltenlerin susturulduğunu fark etmektedir. Diğer filmlerden farklı olarak bu filmde, iki farklı eğitimci arasındaki karşıtlıklara vurgu yapılmıştır. Örneğin Mathieu, bir hata işleyen öğrencinin bulunması için onun ihbar edilmesi emrinin okul müdürü tarafından verildiğini öğrenir. Kendisi ise “birilerini ispiyonlamanın muhbirliği yüceltmekten başka bir işe yaramayacağı” cevabını vererek iki eğitimci arasındaki farka dikkat çekmektedir. Okul müdürü, Mathieu’nun yumuşak kalpli olmasını eleştirir, müdüre göre okulda böyle bir yöntemi benimseyen tüm öğretmenlerin çabası karşılık bulamayacaktır. Dolayısıyla da bu eğitimci (okul müdürü) için çocuklar sorunlu kişiler olarak görülür ve sorunlu çocuklarla baş etmenin mümkün olmadığı düşünülmektedir.

Filmde eğitimle ilgili bazı kavramlar da şunlardır: Ceza, terbiye, zor kullanmak, haksızlık yapmak, adil olmamak, yasaklar getirmek. Bir eğitimci olarak Mathieu, öğrencilerini analiz etmekte, onları tanıyarak gönüllere girmenin, erdemli olmanın yollarını göstermektedir. Örneğin “birini ihbar etmenin asla iyi bir yöntem olmayacağını” söyleyerek kusurların örtülebileceğine, merhametli olmanın, bağışlamanın yolları olduğunu öğrencilere göstermektedir. Özellikle filmdeki bu ayrıntı, her eğitimci için son derece derin anlamlar içerebilmektedir.

Bir öğretmen için en zor yöntemlerden birinin sınıftaki düzensiz öğrencilerle uğraşmak olduğunu anlatan filmde, sınıfın ahengini bozan çocuklara yer verilir. Bu yönüyle de filmin eğitimci ile öğrenci arasında geçtiği ifade edilebilir. *Koro* esasında Mathieu karakteri üzerinden sınıftaki haylaz öğrencilerle diyalog kurmaktan, onların gönüllerine girmekten ve böylece sınıfa farklı biri olduğunu hissettirme amacı taşıyan öğretmenlerden bahsetmektedir. Eğitimci ilk olarak La Querrec ve Morhange adlı çocuklara, merhamet etme bilincini, yaptıkları hataların nasıl düzeltilebileceğini öğretmeye başlar. Mathieu öğretmen, öğrencisine sınıfta sükûneti sağlama ve öğretmen sınıfa geri dönünceye kadar başkanlık etme bilincini vermektedir. Çocukların sürekli olarak güvenilmez ve haylaz oldukları okul müdürü tarafından aşılır. Öğrencilerine sürekli değerli olduklarının mesajı eğitimciler tarafından aktarılır.

Öğretmenin eğitim temalı bir sinema rehberi oluşturabilmesi, eğitim temalı film seçimlerinin sistematik olarak nasıl yapılabileceğine değinen bu araştırmada, *Koro* filminde öğrenciler açısından en önemli unsurun değer verilmek olduğu anlaşılmaktadır. Bununla beraber sert mizaca karşı halimlik, sürekli hataları karşı akliselim davranmak, hor görmek ya da değer vermemek değil kadirşinaslık göstermek bir eğitimci için oldukça önem arz etmektedir. Buna göre eğitimcinin ‘hilm’ anlayışı, “akıllı ve kültürlü olmakla kazanılan, beşeri münasebetlerde hoşgörülü, bağışlayıcı ve medeni davranışlar sergilemeyi sağlayan ahlaki erdeme” (Çağrı, 2019) dayanır.

Koro filminde eğitimcilerin temsilinde öne çıkan bir husus da, öğretmenlerin bulunduğu yerde ortaya çıkan değişim ve bu değişimin getirdiği olumlu hava üzerinedir. Öğrencilerine değer veren ve onları önemseyen eğitimcinin temel hedeflerinden biri, hataların bertaraf edilmesi, kişiliği ve karakteri zayıflatacak eylemlerden vazgeçilmesidir. Bu durumda filmde eğitimci, karakter ve kişiliği terbiye edici yönüyle açığa çıkarılmakta, bu terbiyeden sadece öğrenciler değil sorunlu eğitimcilerin de ders almaları istenmektedir. *Koro* ile beraber diğer filmler de analiz edildiğinde, eğitimcinin (öğretmen) eğitimciyi de uyardığı

(okul idarecileri, meslektaşları), onları terbiye etmek istediği anlaşılmaktadır ki, bu durumda örnekleme dâhil edilen filmlerin kapsamının ve anlatının boyutunun derinliği fark edilebilir. Buna ek olarak eğitimci Mathieu, suratları asık ve anlayıştan yoksun bir eğitim kurumunun kimseye fayda veremeyeceğini düşünmektedir. Bir eğitimci gözüyle Mathieu, kimsenin kimseyi kırmadan, zulmetmeden ve hakkını gasp etmeden, merhamet ve adalet temalarını hikâyenin sonuna kadar devam ettirmeye çalışır.

Koro'da bir önemli tema da, yanlış eğitim politikaları yüzünden nitelikli çocukların fark edilememesidir. Çünkü *Koro*'da, Mathieu öğretmenin gelişine ve çocuklardaki cevherin keşfedilişine kadar, her şey rutin ilerlemektedir. Bu bağlamda film, eğitimcinin bir başka yönüne vurgu yaparak, eğitimcinin her halükarda cevher barındıran yetenekli çocukları keşfedeceğine eğilmekte. Nihayetinde filmin adı da bu minvalde olup, farklı seslerin bir arada olması ve seslerin zenginliğinin bir atmosfer oluşturmasını sergilemektedir. Mathieu hoca, her sesin terbiye edilebileceğine inanarak öğrencilerini bir ekip ruhu içinde görebileceğini hisseder, sınıf içi etkinliklerde bunun gösterebilmek adına her türlü gayreti ortaya koyar. *Koro* eğitimci için oldukça etkili bir yaklaşım olup bu usül sayesinde öğrenciler kendilerine kıymet verildiğini anlamıştır. Bu durumda hem öğrenciler hem de öğretmenler, kendisini eğitimci olarak görenlerin *Koro*'da bulabilecekleri olumlu mesajlar olduğu düşünülebilir. *Koro* filminde bazı akustik unsurların ve çeşitli seslerin bir araya gelerek bir melodi oluşturulabileceği vurgulanırken, eğitimde müziğin oldukça faydalı ve önemli bir kanıt olabileceği anlaşılmaktadır. Öğrencilerin ufuklarının açılmasında ve zihinlerinin köreltilmesinin önüne geçilmesinde bir müzik öğretmenin gayreti, benzer alanlardaki eğitimciler için de uygulanabilecek yöntemlerin var olduğu hakikatini gözler önüne sermektedir.

Black (Sanjay Leela Bhansali, 2005)

Sinema ve eğitim arasındaki ilişkisi irdeleyen filmler izlendiğinde ve incelendiğinde karşımıza pek çok anlam, tema, konu, kavram ve yaklaşım çıkmaktadır. *Cennetin Rengi*'nde (1999) Muhammed, *Black* (2005) filminde Michelle ve *Gökyüzü Kadar Kırmızı*'da (2006) Mirco karakterinin ortak hikâyelere, arayışlara, mücadelelere sahip kişiler olduğu söylenebilir. Mezkûr filmlerdeki her üç karakter de görme engelli olabilir lâkin filmler görememe yetisini bir eksiklik olarak değil, karakterin kendi dünyasını keşfetmesi için bir pencereye benzetilebilir. Dolayısıyla filmler, öğrenme, keşfetme sürecini bambaşka noktalara taşıyarak bunu izleyicilerin de fark etmesini sağlamakta, asıl meselenin görme yetisinin büyük ölçüde yitirilmesi, kulağın işitememesi ve konunun ajite edilmesi olmadığı anlaşılmaktadır. Görmenin, işitmenin, anlamının ve anlamı aramanın sadece göz organıyla sınırlı olamayabileceğinin altı çizilmektedir. Bu filmlerde yönetmenler, ışığın ön segmentten geçerek retinaya düşmesi, sonrasında da görme siniri ya da optik sinir ile beyne aktarılması aşamalarından bahsetmemektedir. Yönetmenler için bundan daha ötesi göze çarpmaktadır ve var olanı, eşyayı, görüneni ama bilinmeyenini anlamının film anlatılarında öne çıktığı görülmektedir. Bu yönüyle eğitim ile ilgili filmlerin aynı zamanda felsefi ve edebi yönlerinin de olduğu söylenebilir.

Bollywood'un yönetmeni ve yapımcısı Sanjay Leela Bhansali, Hint sinemasının bilinen isimlerindedir ve dört ulusal film ödülü, on bir Filmfare ödülü ve bir BAFTA adaylığı dâhil olmak üzere birçok ödülün de sahibi olmuştur (Murthy, 2022). Bhansali'nin *Black/Siyah* adlı filmi, hem sessiz renklerle çevrili ve hem de seslerle kuşatılmış bir dünyanın portresini disiplinli bir eğitim dolayımında resmetmektedir. Ayrıca filmin, Helen Keller'ın hayatına ve otobiyografisine odaklanan *The Miracle Worker* (1962) adlı yapıma dayandığı ileri sürülür. Alzheimer hastası öğretmen Debraj Sahai, işitme ve görme engelli

öğrencisi Michelle, ana karakterlerdir. Sahai, küçük yaşta iken Michelle'e öğretmenlik yapmış ve zor zamanlarında ona yaşama zevinci aşlamış, üstelik öğrencisine mültefit bir tutum sergileme amacı gütmüştür. Yaşı ilerlemiş ve hafızasını yitirmiş bir öğretmen, nihayetinde hikâyenin seyrinde değişimi, dönüşümü başlatan bir kahraman gibi temsil edilir. Bu değişim sürecinde Michelle birçok yeteneğini öğretmeni sayesinde kazanmaya başlamıştır. Öğretmen ise iyice yaşlanmış ve kimseyi tanıyamaz bir halde hayatına devam ederken bundan öğrencisi Michelle haberdar olmuştur. Ahde vefa gösterip öğretmenine ulaşmak isteyen öğrenci, çokça müstefit olduğu öğretmenin hayata yeniden tutunması gerektiğinin bilinciyle hareket eder. Filmdeki olaylar dizisi ile başka bir filmdeki (*Morrie ile Her Salı*, 1999) tematik yapı arasında paralel bir anlatımın olduğunu not düşmek gerekir. Her iki filmde de (*Black* ve *Morrie ile Her Salı*) öğretmenlerin yaşlılık ve hastalık zamanlarına vurgu vardır ve öğrencilerin vefalı olmalarına dikkat çekilmektedir.

Michelle dünyaya geldiğinde annesinin gözlerinde umut ve mutluluk hâkimdir. Ancak bu duygular daha ilk baştan yerini gözyaşına, acıya ve sabrı kuşanmaya bırakacaktır, çünkü doktorlar, Michelle'in doğuştan âmâ ve sağır olduğunu açıklamıştır. Bu sebeple hem anne hem de kız için hayatta pek çok badirenin yaşanacağını işaretleri verilmiştir. Michelle karakteri esasında çevremizdeki engelli insanlara ne şekilde bakıldığını, nasıl muamele edildiğini sarıh bir dille aktarmaktadır. Filmde eğitim kavramı sadece öğretmenlerle ilgili olmayıp ebeveynleri de içine almakta, çocukların eğitiminde anne ve babanın sorumluluklarına gönderme yaparak terbiyenin, iyileşmenin ve düzelmenin okul dışı ortama da taşınabileceğini göstermektedir. İnsanı terbiye etmek, bedensel kusurları bulunan çocuklara kendi zenginliklerini yeniden fark ettirmek, değişimin imkânsız olmadığına insanları inandırmak, sabır ve azimle pek çok engelin kaldırılabilmesine inancı diri tutmak filmin en çok değindiği hususlardır. Dolayısıyla *Black* adlı filmde, eğitim ve eğitimci kavramları, hikâyenin başından sonuna değin fark edilebilir bir olgudur. İlk terbiye edici kişi Sahai öğretmendir, doğuştan rahatsızlıkları olan öğrencisi Michelle ile yürekten ilgilenir ve ona yeniden keşfetmeyi, öğrenmeyi, bilmeyi aktaran bir elçi görevini üstlenir. Öğrencisi için "sözcüklerden kanat oluşturacağını, uçmayı öğreteceğini" söyleyen Debraj Sahai, zalimane sözcüklerin ruhları acıttığını savunur. Onun eğitim metodunda gözden ve kulaktan ibaret sandığımız algılamamıza farklı bir boyut kazandırıldığı ön plandadır ve dünyayı tanımlama boyutu üzerinde yeniden durulduğu belirgin biçimde yer almaktadır.

Ana karakter Sahai bazen bir eğitimciyi bazen de katı kurallı bir zorbayı da andırmaktadır. Onun zorbalığının temel nedeni ise uyguladığı yöntemlerden taviz vermemesine bağlanabilir. Sahai zaman zaman Michelle'nin anne ve babasının sabrını oldukça zorlayarak kendi yöntemlerinin geçerliliğinin olduğunu dile getirmektedir. Bu uygulamaların zamana bırakılması gerektiğini savunan eğitimci, Michelle'in kararlılığının da buna etki edeceğine inanmaktadır. Bir müddet sonra dünyayı tanımaya ve yeniden keşfetmeye başlayan Michelle, özellikle anne ve babasının idrak edemediği bir dönüşüm geçirir. Bir muallimin kendisine öğrettiği ve onun hayata açılan kapısı, gözü, kulağı olan "dokunma, hissetme, idrak etme ve muhakeme etme" ile mümkün olmuştur.

Bir eğitimci için en önemli kavramlardan biri kuşkusuz merhametli olmaktır. Bunu sadece kendisi için yapmamakta, muhatapları için de merhametin manasını, yüceliğini bilmenin derdini sinesinde taşır. Birileri tarafından küçümsenen, hakir görülen ve dışlanan öğrencilerin hayata nasıl tutunacağını, birlikte yaşamanın ihtimal dâhilinde olduğunu *Black* filmi çağrıştırmaktadır. Nitekim filmde alt temalardan biri de sorunlu öğrencilerle nasıl baş edilebileceği sorunsalıdır. Bu film gibi analiz edilen diğer filmler

de, eğitimcinin hayatında karşılaştığı “sorunların çok boyutluluğuna” ağırlık vermektedir. Ayrıca sistemin dışına itilenlere, ötekileştirilene, toplumsal hayattan dışlanan kesimlere önyargılı bakılmaması gerektiği *Black* filminde oldukça önemli bir ayrıntı olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin sorunlu oldukları için mi kenarda tutulduğu yoksa sistemde kalmak için daima kusursuz, engelsiz olmaları mı gerektiği sorusu gibi, cevabı aranan sorulara/konulara önem atfedildiğine ulaşılmaktadır. Engel veya engelli kavramlarını alışlagelmiş dar kalıpların dışına çıkaran film, bu noktada eğitimcinin rolünü de açıkça ortaya çıkarmaktadır. Öğretmen Sahai de tam bu noktada Michelle’in babasının diline, tavrına ve bakış açısına karşı çıkmaktadır çünkü babaya göre kızı “engellidir”. Baba figürü üzerinden esasında toplumsal normlara da bir gönderme olduğu düşünülebilir. Öğretmenin terbiye metodunda aşırıya kaçtığı da görülmekte ve bu anlamda film, eğitimde zaman zaman şiddetin, katı disiplinin destekleyici bir güç olarak kullanılması ihtimaline değinmektedir. Ancak bunun arızî bir güç olduğu, önemli olanın terbiye metodunun işlevselliği olduğu aktarılmaktadır.

Sonuç

Sinemada eğitim ile ilgili filmler neredeyse sinemanın erken döneminde ortaya çıkmaya başlamış ve günümüze kadar içinde farklı temaları da barındıran bir alana dönüşmüştür. Eğitim ile doğrudan ya da dolaylı filmleri tam anlamıyla belirleyebilmenin oldukça zor olduğu bu araştırma süresinde anlaşılmıştır. Çünkü sinemada eğitim, eğitimciler ile ilgili uzun metraj filmlerde ana tema eğitim, eğitimci, öğrenciler, okul, sınıf gibi gözükse de bunların dışında daha pek çok karmaşık konuyu da içine almakta, katmanlı bir anlatı yapısı ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmada ortaya çıkan bir sonuç, eğitim ile ilgili uzun metraj filmler (*feature film*) haricinde televizyon dizilerinde, İnternet dizilerinde, çizgi filmlerde, belgesellerde de karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu konuda araştırma yapmak isteyenler için farklı filmleri merkeze alarak çalışmaların yürütülme olasılığı da bulunmaktadır. Uzun metrajlı filmler, belgeseller ve/veya televizyon filmleri öğretmenler tarafından yaklaşık yüz yıldır müfredata dâhil edilen bir sahaya dönüşmüştür (Russell, 2007). Çünkü filmler öğrencileri, üzerinde çalışılan kişilere, olgulara, olaylara ve konulara daha da yakınlaştırabilir. Eğitimle ilgili bir film, izleyicinin duyularını harekete geçirebilir ve bir ders kitabının yapamayacağı tarihsel ve sosyal konuların görüntülenmesini, dersler çıkarılmasını sağlayabilir. Ders kitapları ve diğer eğitim kaynakları filmler gibi eğlenceli kaynaklar değildir, bir filmin görsel uyarımı ve eğlendirme yeteneği bir kaynak olarak çok daha güçlü mesajlar barındırabilir (Russell, 2012). Bu sebeple eğitimciler/öğretmenler filmleri öğretim amaçlı kullanabilirler.

Bu çalışmada Türkçe Altyazı ve IMDb web sitelerinde eğitim ile ilgili filmlerin araştırılmasında ortaya çıkan sonuçlar paylaşılmış, IMDb’de eğitim ile ilgili filmleri çeşitli sözcük filtreleri kullanarak daha net sonuçlar ortaya çıktığı görülmüştür. Bu bağlamda sinemayla ilgili web sitelerinde herhangi bir konuda filtreleme yapmanın ve bir araştırma konusundaki kavramlar üzerinden aramalar yapabilmenin farklı sonuçları ortaya koyduğu görülmüştür. Eğitimle ilgili filmleri kategorize ederken gösterim tarihi, ülke ve dil gibi parametreler dâhil edildiğinde daha detaylı sonuçlara ulaşılabildiği gözlenmiştir.

Bu çalışmanın amacı, eğitimle ilgilenen insanlara sinema tarihindeki bazı önemli filmler hakkında bilgiler vermek, örnek iki çevrimiçi veri tabanını örnek olarak eğitimciler ile ilgili filmleri kategorize edebilmek ve filmlerle ilgili başka web sayfalarında da benzer tasnifler yapılabileceğini göstermektedir. Çalışmada ayrıca eğitim ve sinema ilişkisine değinen akademik çalışmalardan bahsedilmiş ve konuyla ilgili birçok film zikredilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın genel hatlarında eğitimcilerin izleyebileceği, değerlendirebileceği

filmlerden bahsedilmiştir. Film analizlerinde de bahsedildiği üzere eğitim ve eğitimci temasının katmanlı bir anlatı yapısına sahip olduğu sonucu paylaşılmıştır. Bazı filmler okul, öğretmen ve öğrenci temelli olsa da, öğretimin farklı konularına da kapsamlı bir şekilde vurgular yapıldığına ulaşılmıştır.

Bu araştırmada nitel bir veri analizi yapılarak örneklem belirleme ile analizi yapılmış, her filmin kendi içinde eğitimin farklı yönlerine vurgu yapan temsiller ürettiğine ulaşılmıştır. Analiz edilen tüm filmler eğitimci/öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkilere ağırlık vermiştir. *Koro* ve *The Emperor's Club*'ta karakterlerin bir eğitim kurumu içerisinde yer aldığı, bizatihi filmin eğitim sistemindeki bireylerin durumlarını ortaya koyduğu tespit edilmiştir. Ancak *Black* filminde analiz edildiği üzere, eğitimci ve öğrencinin bizatihi resmi bir kurumsal yapı (lise, ortaokul gibi) içindeki bireylerden oluşmadığı gözlenmiştir. *Black*, eğitimin hayatın her anında karşımıza çıkabilecek olgulardan söz etmekte ve engelleri bulunan öğrencilerin sorunlarına çözüm arayan eğitimcilerin amacını, hedefini ve düşüncelerini daha fazla yansıtmaktadır. *Black* (Siyah) filmi, eğitimcinin sabrının ve özverisinin geldiği noktaya işaret etmekte, diğer yandan ebeveynleri de kendi çocuklarının eğitilmesi sürecinde görev ve sorumlulukları olduğuna davet etmektedir. Bu filmi diğer üç filmden ayrılan temel özellik, engelleri bireylerin özel eğitimlerine yer verilmesinde yatmaktadır. Dolayısıyla da analiz edilen iki filmde farklı olarak eğitimin farklı bir alanından söz edilmekte, bir insanın terbiye edilmesi, iyileştirilmesine odaklanarak filmlerin çok farklı metinler olduğunu bir kez daha hatırlatmaktadır. *Black*, daha geniş kitlelere de seslenerek güçlü bir bağlantı kurmayı amaçlamaktadır. Bu anlamda *Black*, dezavantajlı öğrencilerin eğitimini konu edinen bir film olup gücünü zamanın fikirlerine ve ruhuna olan bağlantıdan almaktadır diyebiliriz.

Öğretmenlerin uygulamalarına ve onlardan beklenen sosyal rollere ilişkin üç filmde, öğretmenlerin genellikle olumlu bir bakış açısıyla tasvir edildiğine ulaşılmıştır. Buna göre filmlerde en önemli karakterler öğretmenlerdir ve genç öğrencilerin yetiştirilmesinde, okulun ötesinde bir dünyada yer almasına yardımcı olmak için çaba gösterdikleri, hayata hazırladıkları ve karakterli insanlar olmaları yönünde emek sarf ettikleri anlaşılmaktadır. *The Emperor's Club* (*İmparatorlar Kulübü*, 2002) filminde eğitim, kurumsal bir yapı içindeki öğretmenin ve öğrencilerinin ilişkisini ortaya koymakta, bu yönüyle fiziki bir mekândan eğitim mefhumuna yer vermektedir. Bu filmde öğretmen ve öğrenci ilişkisinde eğitimcinin rolüne ağırlık verilmiş, öğrenme sürecinde eğitimcinin rolü, sabrına odaklanılmaktadır. Diğer taraftan klasik film anlatısının hâkim olduğu filmde eğitimcilerin amaçlarına ulaşamayabileceği sonucu ortaya çıkmıştır. Aksine *Black* filminde ise öğrenme süreçlerinin zorluğuna rağmen öğrencilerde olumlu yönde değişimin mümkün olduğu sonucu çıkmaktadır. Bu da filmlerin temasının aynı olduğu halde, olay örgülerinin gelişiminin ve finalin farklı olduğu gerçeğine atıf yapmaktadır.

İkinci analiz edilen film *Koro*'dur (*Les Choristes*, 2004) ve bu film de *The Emperor's Club*'taki gibi bir okul ortamında idealist bir öğretmenin öğrencileriyle hikâyesini işlemektedir. Filmde en bariz eleştiri eğitim sistemine ya da çocukların eğitilme biçimine yapılmıştır. Dolayısıyla diğer iki filmde farklı olarak eğitimcinin uğraş verdiği iki kesim vardır: Öğrenciler ve idareciler. Bir eğitimcinin kırsal bölgelerde, kısıtlı imkânlarla çalışması günümüzdeki eğitimciler için de oldukça önemli bir husustur. Çünkü filmin hikâyesi ile eğitimcinin gerçek hayatta karşılaştığı durumların benzer yönlerinin olabileceği sonucu karşımıza çıkmaktadır. *Koro*, diğer iki filmde farklı olarak öğrencilerin sanatsal yönlerinin eğitimci/öğretmen tarafından keşfedildiğini ve eğitimcinin, herkesin sesini ortak bir çatıda buluşturma gayreti taşıdığını göstermektedir.

Eğitim ve eğitimci temalı üç filmde, bir çocuğun/gencin/öğrencinin karakterini ve dolayısıyla birinin kaderinin öğrenmekle değişebileceğini ummak bir öğretmen için her zaman yük olabileceği üzerinde durulmaktadır. Filmlerde, öğrencilere neyin nasıl öğretileceği, onların karakterinin nasıl şekillendirilebileceği, lise veya başka düzeylerdeki sınıflarda eğitim görenlerin ahlaki karakterlere nasıl sahip olacağı veya bir öğrencinin sınıf deneyimine en iyi nasıl dâhil edilebileceği, erdemli olabilmek için ne gibi değerlere sahip olunacağı açık bir şekilde ele alınmıştır.

Öğretmeyi ve öğrenmeyi ekranda tam anlamıyla temsil etmek zor bir durumdur (Brown, 2015, s. 63). Çünkü analiz edilen filmler, eğitim olgusu haricinde farklı temaları da içinde barındırmaktadır. Birçok temanın iç içe girmesi sonucunda filmlerin katmanlı meselelere irdelediğine ulaşılmıştır. Neticede analiz edilen üç filmde de öğretmenler genellikle olumlu bir bakış açısından temsil edilmiştir. Öğretmen ya da eğitimci bulunduğu yerde değişim ve dönüşüm başlatan, haksızlık karşısında adaleti, asabiyet yerine sükûneti, merhameti tercih eden kişilerdir. Filmlerin konusu farklı olmasına rağmen içerdiği tematik kodların birbirleriyle örtüştüğü ve hikâyelerin temel bağlantısında, bir eğitimcinin çocuklara ya da gençlere nasıl davranması gerektiğine dair mesajların aktarıldığı gözlenmiştir. Eğitimcilerin en büyük özelliği muhatapları olan öğrencilere güvenmeleri ve inanmaları, bu sebeple de onlara dünyayı yeniden keşfetmelerini sağlamalarıdır. Filmlerdeki eğitimci karakteri, idealleri olan ve yeri geldiğinde sistemin kendisini de sorgulamaktadır. Bu bağlamda eğitimciler öğrencilerini pasif birer birey değil, toplumda saygın ve aktif bir güç olarak görmektedir. En nihayetinde üç film, çalışmada bahsi geçen yüzlerce filmde örnek sahnelerle doludur, bu da bizi sinemada eğitimi konu alan filmlerin birbirleriyle ortak noktalara değindiği ihtimalini göstermektedir.

Notlar

- 1 <https://turkcealtyazi.org/find.php?cat=sub&find=okul>
- 2 <https://turkcealtyazi.org/find.php?cat=sub&find=s%C4%B1n%C4%B1f>
- 3 <https://turkcealtyazi.org/find.php?cat=sub&find=%C3%B6%C4%9Fretmen>
- 4 <https://turkcealtyazi.org/find.php?cat=sub&find=%C3%B6%C4%9Frenci>
- 5 <https://www.turkcealtyazi.org/find.php?cat=sub&find=School>
- 6 <https://www.turkcealtyazi.org/find.php?cat=sub&find=class>
- 7 <https://www.turkcealtyazi.org/find.php?cat=sub&find=Teacher>
- 8 <https://www.turkcealtyazi.org/find.php?cat=sub&find=Student>
- 9 https://www.imdb.com/search/title/?title=okul&title_type=feature
- 10 https://www.imdb.com/find?q=s%C4%B1n%C4%B1f&s=tt&ttype=ft&ref_=fn_ft
- 11 https://www.imdb.com/find?q=%C3%B6%C4%9Fretmen&s=tt&ttype=ft&ref_=fn_ft
- 12 https://www.imdb.com/search/title/?title=%C3%B6%C4%9Frenci&title_type=feature
- 13 https://www.imdb.com/search/title/?title=school&title_type=feature&sort=release_date,asc
- 14 https://www.imdb.com/search/title/?title=class&title_type=feature
- 15 https://www.imdb.com/search/title/?title=teacher&title_type=feature
- 16 https://www.imdb.com/search/title/?title=student&title_type=feature

Kaynakça

- Akcan, E., & Kara, M. (2021). Eğitim Konulu Filmlerin Sınıf Yönetiminin Boyutları Açısından İncelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(2), 671–695. <https://doi.org/10.33308/26674874.2021352325>
- Akcan, E., & Polat, S. (2016). Eğitim Konulu Türk Filmlerinde Öğretmen İmajı: Öğretmen İmajına Tarihi Bakış. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(3), 293–320. <https://doi.org/10.14527/kuey.2016.012>
- Akıncı Yüksel, N. A. (2015). Kültürel Bir Ürün Olarak Türkiye’de Sinema Filmlerinde Okul, Öğretmen ve Öğrenci Temsiller. *Global Media Journal TR Edition*, 6(11), 1–17. <https://globalmediajournaltr.yeditepe.edu.tr/sites/default/files/Aysun AKINCI YÜKSEL.pdf>
- Altan, M. Z. (2016). *Öğretmenliğe Dair: Filmler ve Öğretmenler*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Altınbaş, Ş. (2018). *Türk Sinemasında Eğitim İçerikli Filmlerde Eğitim Unsurlarının Tasviri (1949-2015)*. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Altunbay, M., & Alaca, J. (2021). Öğretmen Temalı Filmlerde Sunulan “İdeal Öğretmen” Modeli. *Milli Eğitim*, 50(230), 409–422. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.685711>
- Birbiçer, B. (2017). *Beşyazperde Karatahta: Modern Okul Sistemine Eleştirel Bakış*. Maarif Mektepleri Yayınevi.
- Birbiçer, B. (2021). *Sinema Eğitim ve İnsan*. Çıra Yayınları.
- Birkök, M. C. (2008). Bir toplumsallaştırma aracı olarak eğitimde alternatif medya kullanımı: Sinema filmleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1–12. <https://doi.org/10.14687/ijhs.v5i2.574>
- Brown, T. (2013). Teachers on Film: Changing Representations of Teaching in Popular Cinema from Mr. Chips to Jamie Fitzpatrick. In K. Jubas, T. Nancy, & B. Tony (Eds.), *Popular Culture as Pedagogy: Research in the Field of Adult Education* (pp. 49–66). Sense Publishers. <http://www.springer.com/gp/book/9789463002745>
- Çağrı, M. (2019). «Hilim». In *TDV İslam Ansiklopedisi* (pp. 33–36).
- Çak, Ö. (2020). *Türk Sinemasında Öğretmen İmajı Ve Öğretmenlik Mesleğinin Tarihsel Süreç İçerisinde Dönüşümü*. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi.
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. Siyasal Kitabevi.
- Demircioğlu, İ. H. (2007). Tarih Öğretiminde Filmlerin Yeri ve Önemi. *Bilgi*, 42, 77–93. <http://bilig.yesevi.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/2836-published.pdf>
- Efendioğlu, E. (2013). *Türk Sinemasında Öğretmen İmajı*. Yeditepe Üniversitesi.
- Emirosmanoğlu, A. (1968). Eğitim Ve Sinema. *İslam Medeniyeti Dergisi*, 2(15), 39–40. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1779831>
- Girgin, M. (2017). *Eğitim Filmleri*. Ankara: Vize. Vize Yayıncılık.
- Göral, B. (2019). *Çocukla Sinema*. Doğan Kitap.

- Gündüz, M., & Altınbaş, Ş. (2018). Türk Sinemasında Eğitim. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 9(18), 54–76. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/672443>
- Hooks, B. (2009). Reel to Real: Race, Class and Sex at the Movies. In *Taylor & Francis Group*. Routledge. <https://doi.org/10.4000/ges.587>
- İnce Yakar, H. G. (2017). Türk Dili Ve Edebiyatı Öğretmenlerinin Eğitim Amaçlı Sinema Filmi Kullanım Yöntemleri. *ASOSJOURNAL*, 62, 190–205.
- Karasu Avcı, E., & Faiz, M. (2021). Öğretmen Eğitiminde Eğitici Filmlerin Kullanılmasına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Deneyimleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 58, 390–416. <https://doi.org/10.21764/mauefd.605016>
- Kasay, A., & Turanalp, S. (2021). *Çiçek Dürbününden Bakmak / Sinemada Çocuk Çizgiler*. Beyaz Bulut.
- Kaşkaya, A. (2013). *Okul ve Öğretmen İçerikli Sinema Filmlerinin Öğretmen Adaylarının Pedagojik İnançları ve Eleştirel Yansıtma Becerileri Üzerine Etkisi*. Gazi Üniversitesi.
- Kaşkaya, A., Ünlü, İ., Akar, M. S., & Özturan Sağırlı, M. (2011). Okul ve Öğretmen İçerikli Sinema Filmlerinin Öğretmen Adaylarının Mesleki Tutumlarına ve Özyeterlik Algılarına Etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimler*, 11(4), 1765–1783.
- Kaya, E., & Çengelci, T. (2011). Pre-Service Teachers' Opinions Regarding Using Films in Social Studies Education. *Journal of Social Studies Education Research*, 2(1), 116–135. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/179018>
- Kivel, M.-T. (2014). "The evolution of the educational film is intimately related to the larger history of educational technology." The Ohio State University. <https://u.osu.edu/kiveledtech/2014/04/11/hello-world/>
- Kontaş, H. (2016). The Effect of an Education-Themed Movie on the Academic Motivation of Teacher Candidates and Their Attitude towards Teaching Profession. *Journal of Education and Training Studies*, 4(6). <https://doi.org/10.11114/jets.v4i6.1483>
- Mariani, L. (2019a). *Film studies Dossiers Images of teachers in Hollywood cinema (Part 1). August*.
- Mariani, L. (2019b). *Film studies Dossiers School at the movies : teaching and educational relationships (Part 1)*.
- Metzger, S. A. (2006). Evaluating the educational potential of Hollywood history movies. In A. S. Marcus (Ed.), *Celluloid Blackboard: Teaching History with Film* (pp. 63–98). Information Age Publishing.
- Murthy, V. N. (2022). *Analysis Of Film Maker: Sanjay Leela Bhansali*. www.scribd.com/document/422258090/Analysis-Of-Film-Maker-Sanjay-Leela-Bhansali
- Oruç, Ş., & Sarıbudak, D. (2015). Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Eğitim İçerikli Filmlerin Eğitim Ortamlarına Etkisine İlişkin Görüşleri. *International Journal of Field Education*, 1(1), 1941. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/90117>
- Öztaş, S. (2008). Tarih Öğretimi ve Filmler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 16(2), 543–556. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/819024>

- Öztaş, S. (2016). Sosyal Bilgiler Derslerinde Film Analizleri ve Filmler İle Uygulanabilecek Etkinlik Örnekleri. In D. Dilek (Ed.), *Sosyal Bilgiler Eğitimi* (pp. 635–654). Pegem Akademi.
- Öztaş, S. (2017). Ortaöğretim Tarih Derslerinde Tarihî Filmlerin Değer Eğitiminde Kullanımı. *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 3076–3099. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/392375>
- Öztürk Önen, F. (2017). Fen-Toplum Temelli Eğitsel Kısa Filmler Üzerine Bir Çalışma: Fen Bilgisi Öğretmenliği Örneği. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 633–649. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.17860/mersinefd.336747>
- Peterson, J. L. (2013). *Education in the School of Dreams: Travelogues and Early Nonfiction Film*. Duke University Press Books.
- Russell, W. B. (2007). *Using film in the social studies*. University Press of America, Inc.
- Russell, W. B. (2012). The Art of Teaching Social Studies with Film. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 85(4), 157–164. <https://doi.org/10.1080/00098655.2012.674984>
- Saettler, P. (2004). The Evolution of American Educational Technology. In *The Evolution of American Educational Technology*. Age Publishing Inc. <https://doi.org/10.1088/1751-8113/44/8/085201>
- Scull, W. R., & Peltier, G. L. (2007). Star Power and the Schools: Studying Popular Films' Portrayal of Educators. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 81(1), 13–17. <https://doi.org/10.3200/tchs.81.1.13-18>
- Silman, F. (2017). *Eğitim Konulu Filmler: Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Bir Rehber*. Pegem Akademi.
- Sıvacı, S. Y. (2018). Öğretmen Eğitiminde Film: Öğretmen Adaylarının 'Her Çocuk Özeldir' Filmini Değerlendirmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 495–506. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1478890>
- Tofur, S. (2018a). Sinematografik Anlatıda Okuldaki İletişim Ağları : Ron Clark 'ın Hikâyesi Filmi Örneği. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 54–67. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/449511>
- Tofur, S. (2018b). Use of Educational Movies in Classroom Management Courses: A Metaphorical Study. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 9(4), 389–411. <https://doi.org/10.17569/tojq.423738>
- Turanalp, S., & Kasay, A. (2021). *Çiçek Dürbününden Bakmak / Sinemada Çizgi Çocuklar*. Beyaz Bulut.
- Yakar, H. G. İ. (2013). Sinema Filmlerinin Eğitim Amaçlı Kullanımı: Tarihsel Bir Değerlendirme. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 21–36. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/93169>
- Yalanız, Y. (2018). Sinemaya Konu Olan Eğitim Sistemlerinin Örgütsel ve Yönetimsel Sorunları. *TRT Akademi*, 3(5), 138–163. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/trta/issue/35456/356658>
- Yaman, İ. (2019). Kitap İncelemesi: Öğretmenliğe Dair: Filmler ve Öğretmenler. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 55–56. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/678328>

- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, N., Tüzel, E., & Yıldırım, V. Y. (2016). Aamir Khan Filmlerinin Eğitimsel Açıdan İncelenmesi: 3 Idiots (3 Aptal) ve Taare Zameen Par (Her Çocuk Özeldir) Üzerine Bir Değerlendirme. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 36, 210–244. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/224241>
- Yurdigül, A. (2014). Eğitim Olgusunun Sinematografik Anlatıdaki Yeri: Bal Filmi Örneği. *Ekev Akademi Dergisi*, 18(60), 487–502. http://www.ekevakademi.org/Makaleler/1572593958_25 Asli YURDIGUL.pdf

The Bibliography of Education and Educator-themed Movies and the Analyses of Three Education-themed Movies

Yunus NAMAZ (Asst. Prof. Dr.)

Extended Abstract

Movies can deal with an array of major topics such as society, engineering, science, and health along with minor ones related to them. Education and educator-themed movies are good examples of this. Produced in the era of silent movies, educational movies on geography and history could be listed as good examples as well. Among the primitive educational movies are those showing Thomas Edison's work. By using them in classrooms, Edison demonstrates how movies could be used for educational purposes. Movies can be an effective means of delivery for messages about a range of social phenomena including such general fields as science, visual arts, and history along with more specific ones.

Education and educator-themed movies have recently gained currency as a field of research. These movies deal with education from various perspectives such as professionalism, special education, the public education system, classroom instruction, education for the handicapped, education for students who are talented at arts and sports, and the important role played by teachers in education. This is also the case with novels and TV shows. Such qualities as "savior" or "healer" are often explicitly attributed to teachers in these movies. Likewise, educators are depicted as responsible individuals filling an important gap in the lives of the characters who experience change and transformation. Teachers also adopt the role of mentor pointing at possible problems throughout this process of transformation. Consequently, this thematic narration is compared to the realities faced by teachers in real life fueling teachers' self-criticism.

Our study shares the same focus as previous work by Altan (2016), Silman (2017), Girgin (2017), Birbiçer (2017, 2021), Göral (2019), and Turanalp & Kasay (2021) regarding cinema and education. An even earlier study by Emirosmanoğlu (1968) marks the beginning of an incrementally rising trend in research concerning the relationship between cinema and education. However, this relationship should further be investigated in Türkiye. Comprehensive analyses of movies are needed so that they can be used for educational purposes.

The present study aims to show the extent to which cinema deals with education and educators. Offering insights into how movies can be used for educational purposes, this study explores how local web databases such as TürkçeAltyazı.org or global ones such as IMDb.com can be exploited to research education-themed movies. A qualitative content analysis was conducted on three movies; *The Emperor's Club* (2022), *Black* (2005), and *Les Choristes* (The Choir, 2004). All these three movies are about education and they are underpinned by such subthemes as teacher, student, classroom, and school. These movies, all contemporaries, were selected according to their origin of country and the way the directors dealt with the theme of education.

These movies feature a multimodal narration although education-themed movies are usually structured around such similar topics as education, educators, students, school, and classroom. Reinterpreting their roles within the context of education, these movies

offer conclusions about how the nature of the relationships between teachers, students, and parents should be. These three movies conclude that educators dream big and are ambitious about realizing their dreams. Ultimately, they attempt to change their close vicinity. It is argued in these movies that the protagonists can sometimes reach their goals and sometimes they cannot, and this affects the students as well as the society.

Describing teachers positively, in broad strokes, these three movies argue that teaching is not only a prominent profession, but it also poses quite a few challenges to professionals. In *The Emperor's Club* the importance of educators' role in learning and their patience is foregrounded. *Les Choristes*, however, lays a critical eye on the educational system or the way children are educated. These movies deal with the circles educators had to struggle with, which are students, administrators, and parents. *Les Choristes* glorifies educators' innate skills of discovering and fostering the artistic potential in students. Similarly, *Black* takes learning as an arduous process that requires active interference by educators who wish to cause a change in students.

Finally, the theme of education has paved its way into, not only feature films, but also TV series, series on digital platforms, cartoons, and documentaries. Therefore, it is possible to argue that those interested in conducting research on the relationship between cinema and education might find a solid research ground concerning various cinematic genres.

Keywords: Education, Cinema, Teachers, Students.

Bu makale **intihal tespit yazılımlarıyla** taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by **plagiarism detection softwares**. No plagiarism detected.

Bu alışmada "**Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi**" kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the "**Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive**" were followed.

Araştırma tek bir yazar tarafından yürütölmüştür.

The research was conducted by a single author.

alışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile **ıkar atışması** bulunmamaktadır.

There is no **conflict of interest** with any institution or person within the scope of the study.